

Jekaterina Fedkina: Noored, valige endale tulevik!

Ühiskonnas on märkimisväärne hulk inimesi, kes ei osale valimistel ja oma valimatajätmisega boikoteerivad demokraatlike mehhanismide tegusust. Millest selline suhtumine? Missugused on valimise boikoteerimise tagamaad?

JEKATERINA FEDKINA

Tallinna Ülikooli riigiteaduste üliõpilane

Inimeste apaatsete hoiakute muutmiseks on vaja teha pidevat poliitilist selgitustööd. Kui tarvis, tuleks valijate abistamiseks leida neile motivaator ehk „poliitiline muusa“.

Palju oleneb kandideerijate võimekusest

Igal tegevusel või tegevusetusel on põhjuslik seos. Valija lähtub oma otsuste kujundamisel tavaliselt kas isiklikust sümpaatiast konkreetse kandidaadi suhtes või siis tema poliitilisest taustast. Tihti aga saab määravaks kandidaadi isiklik võimekus – suutlikkus veenda valijaid oma partei valimisplatvormi elujõulisuses.

Valijate hoiakute väljakujunemises on suur roll meedia, kes sageli eelistab valimiste peamiste teemade analüüsile tegelemist hoopiski poliitikute sildistamisega printsibiil „must ja valge“.

Kõige selle tulemiks on vähene valimisaktiivsus. Selleks et rahva tahe teostuks kõrgeima seadusena, on valimistest osavõtt vältimatu. Mida suurem hulk inimesi osaleb valimistel, seda selgemalt väljendub ka nende tahe.

- Hääleõigus – see on põhiseadusega antud õigus, mille realiseerimisega saame õiguse osaleda oma riigi valitsemises.

- Kodanikuaktiivsus eristab kaasaegset tsiviliseeri-

tud inimest antisotsiaalsest isiksusest.

- Mida suurem hulk inimesi osaleb valimistel, seda selgemalt ühiskond oma tahet väljendab. Valimisaktiivsus välistab valimistulemuste mõjutamise mingi organiseeritud vähemuse poolt – aga selline oht on alati olemas.

Oma rahulolematust saad realiseerida valimistel

Mida kõrgemale tõuseb valimisaktiivsus, seda suuremaks kujuneb ka valitute vastutus oma valijate ees. Jälgides praegu meie ühiskonnas domineerivat rahulolematust Eestis kujunenud olukorraga (piketid, streigid, ACTA, nn jääkelder, arvamusefestival, erinevad veebilehed jmt), saame kinnitada, et on aeg teha muudatusi. Kuidas neid muudatusi läbi viia? Aga just nimelt valima minnes, veel parem – ise kandideerides! See tähendaks teha oma valikuid eelkõige valimistel, et valituks osutuks suurema vastutustundega ja oma lubadusi ellu viivad poliitikud.

Mida rohkem valijaid osaleb hääletamises, seda kaalukam on valitute positsioon.

Valijana ja kandidaadina kutsun kõiki Eesti inimesi, eriti aga noori, valima – ainult niiviisi saame kindlustada endale parima tuleviku.

SINU VALIK: Noortel on kaks teed – sõita ära või püüda elu kodus paremaks muuta. Jekaterina on parema Eesti poolt.

Silver Kuusik: Tartu Reformi-kindlus langeb

Prognoosimine on tänamatu töö. Tartus on valimisnimekirjade sulgemise järel 437 kandidaati konkureerimas 49 volikogukohale, s.t valituks saab iga üheksas. Reformierakond käib välja 100 nime, sotsid 88. IRL paneb välja 65 nime (eakaim neist 88-aastane). Keskerakonnalt on kandideerijaid 53. EKRE nimekirjas on 40 kandidaati. Rohelised on kadunud ja peituvad suures võimuihas valimisliitu Vabakund. Valimisliidus Vaba Isamaaline Tartu Kodanik(VIK) kandideerib 36.

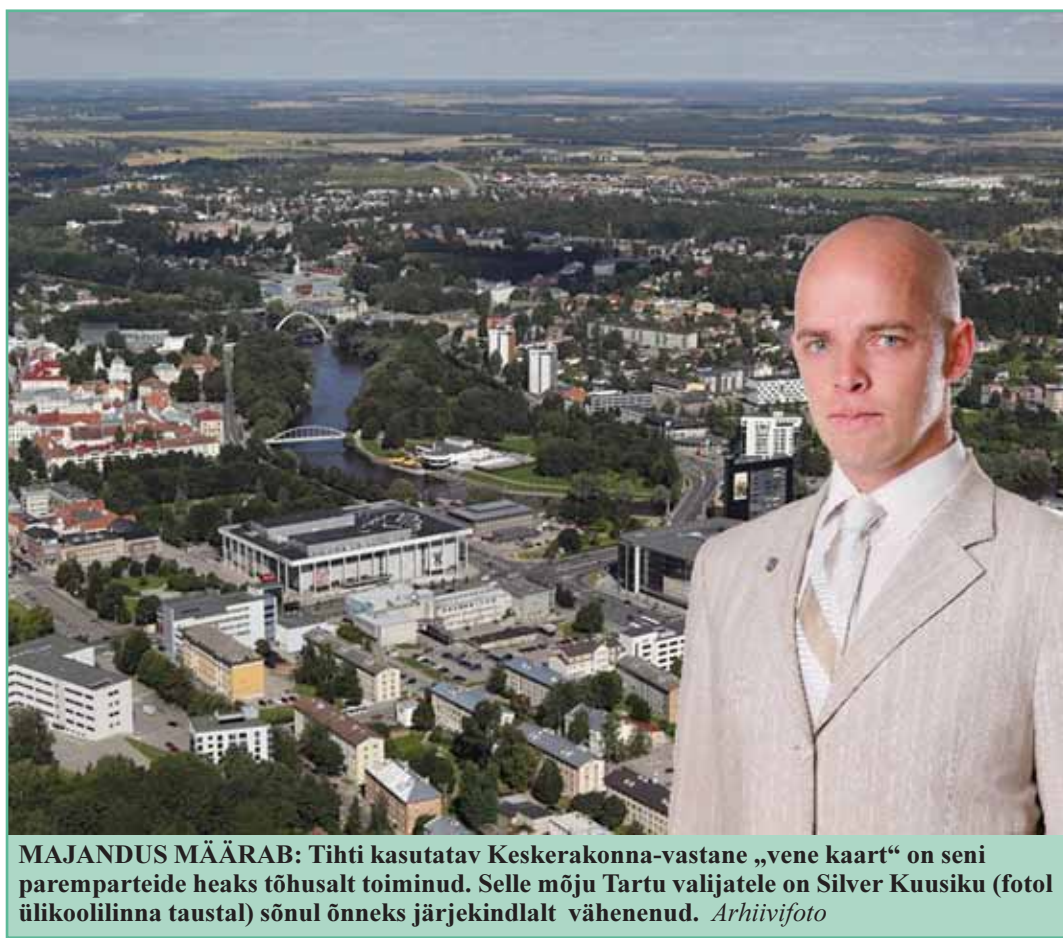
SILVER KUUSIK

Enim on kaotada kindlasti Reformierakonnalt ja selle tegelikul juhil Neinar Selil. Ära kaaperdatud linnaasutused, parimad krundid, hämarad tehingud – see on vaid osa kogu süsteemist. Reformierakondlaste võimult kukkudes laguneb 20 aastat ehitatud Reformi-kindlus ja sellest võib päris haput haisu tõusta. Tuletagem meelde, et just nimelt Tartust on tulnud ametisolev peaminister Andrus Ansip ja Riigikogu aseesimees Laine Randjärv.

Valimiskaotust kartes

ongi välja käidud 100 kandidaati, kelle seas koolidirekto-

reid ja ettevõtjaid, üks kindral, aga ka pilli- ja pullimehi. Reformierakond on kohti linnavolikogus järjekindlalt kaotanud – nende poliitika ei lähe enam inimestele peale. Liiga palju on tehtud vigu ja rahvas on sellest aru saanud. Üliteravad haridusreformid, segadused detailplaneeringutes ja madalad palgad on rahva mällu jälje jätnud. Kindral Ants Laaneotsa toomine volikogusse kandideerijaks näitab selget hirmu, seda enam, et see mees on hoopis NATO juures tegev. Sedapuhku on kapist välja tulnud ka õlletehase boss, kes lubab põhikoolid korda teha. Varasema 18 valimisjaoskonna asemel loodi sedapuhku neid ainult 11 – seejuures kaks on

MAJANDUS MÄÄRAB: Tihti kasutatav Keskerakonna-vastane „vene kaart“ on seni paremparteide heaks tõhusalt toimunud. Selle mõju Tartu valijatele on Silver Kuusiku (fotol ülikoolilinna taustal) sõnul õnneks järjekindlalt vähenenud. Arhiivifoto

teenetisest 100 meetrit eemal, valitsevate erakondade äri-meeste hallatavates kaubanduskeskustes. Kuigi üldine mure on valimisaktiivsuse suurendamine, kipuvad Tartus asjad kuidagi teises suunas liikuma – valimisjaoskonnad puuduvad nii Tammelinna kui ka Supilinnas. Juba teatas linnasekretär, et e-valijate arv Tartus tõuseb seekord umbes 15 000 peale – no on alles prohvet! Kolmedel viimastel valimistel on Reformierakond kohti kaotanud, ja hoolimata pikast nimekirjast prognoosin selle trendi jätkumist. Tänu võimulolemisele võiks nende saagiks olla 14 kohta.

IRL-ist on isamaa-usku inimesed lahkunud

See erakond on lõhestunud – lahkunud on tublid inimesed, kellest paljudel oligi isamaa-usk ja kes on loonud endale valimisliidu Vaba Isamaaline Tartu Kodanik (VIK).

Loe edasi lk 4

Juhtkiri

Justiitsministeerium toodab praaki

ANDO LEPP
õigusteadlane

Justiitsministeerium tegeleb 2011. aastast karistusõiguse kodifitseerimise projektiga (töörühma juht Tartu Ülikooli kriminaalõiguse professor Jaan Sootak), millega püütakse korrastada karistusõiguse süsteemi, kõrvaldada võimalikke kattumisi kuritegude ja väärtegevuste koosseisudes, täpsustada karistatavate tegude koosseisude kirjeldusi ja – mis kõige tähtsam – vähendada karistatavate tegude arvu, kõrvaldada ülekriminaliseerimine, suurendada haldussunni rakendusala. Iseenesest on ju see kõik õige.

Tegelikult aga näeme karistatavate tegude arvu suurenemist, mis viitab ministeeriumi kriminaalpoliitika puudumisele. Täna kahjuks puudub meil selline õigusteadlane, nagu oli Tartu Ülikooli kriminaalõiguse professor Ilmar Rebane, kes oskab komplekselt ette näha ühiskonnaliikmete käitumises muutusi, ja vastavalt nendele muutustele kriminaliseerida või dekriminaliseerida nende käitumist.

Justiitsministeeriumis valmis seaduseelnõu, mis käsitleb suitsetavatele rasedatele vabaduskaotuslikku karistust ja mille eesmärk olevat kaitsta loodet selle eest, et ema teadlikult tema tervist kahjustab.

Kui täna saab seaduse järgi karistada inimest, kes on põhjustanud inimloote surma, siis valitsusse saatmist ootab elnõu, mille kohaselt määratakse karistus juba loote terve kahjustamise eest. Karistusseadustiku eelnõus on kirjas, et vigastamise, aine manustamise või muu teoga emakas oleva loote teadliku kahjustamise eest karistatakse kuni viieaastase vangistusega või rahatrahviga (uue seaduseelnõu järgi minimaalselt 300 eurot), kus lõplik rahasumma sõltub süüdistatava sissetulekust. Eeltoodu on kaunisõnaliselt kirja pandud, kuid elus toimivad asjad kahjuks teisiti.

KESKMÖTE: Võimalik, et Justiitsministeeriumi toodetav jama on „eriti tugev hääletepüüdja” eelolevatel valimistel, milles Reformierakonnal ei ole üldse seaduslikku õigust osaleda.

Osa meie õigusteadlasi, näiteks Tartu Ülikooli kriminoloogiprofessor Jüri Saar, on seevastu seisukohal, et rasedate suitsetamist käsitlev seadusemuudatus on juba ainuüksi seetõttu vale, et sellega püütakse reguleerida valdkonda, mis praegu on kriminaalõiguses (karistusõiguses) mõeldamatu, ja seda väga lihtsal põhjusel. Suitsetamine on loomulikult tervisele kahjulik harjumus, kuid siiani on tubaka näol tegemist ikkagi legaalse mõnuainega, nii nagu ka alkoholiga, mille tarvitamine ei ole seadusandlusega keelatud. Ka meie naistearstid leiavad Justiits- ja Sotsiaalministeeriumile saadetud pöördumises, et suitsetavate rasedate karistamise „üllas” idee on läbi mõtlemata ja toob soovitud kasu asemel pigem kahju.

Loomulikult võib meie seadusandja kauges tulevikus tubakasuitsetamise, nii nagu ka alkoholitarbimise üldse kriminaliseerida, kuid sellest oleks praegu mõtetu rääkida. Arvatavasti seda siiski kunagi ei juhtu, et inimkond loobuks mõnuaineid kasutamast. Kuid see on juba hoopis teine teema.

Kus on viga, et meie õigusteaduses, täpsemini, kriminaalõiguses (karistusõiguses) on asjad nii, nagu nad on? Viga tuleb otsida ühiskonnaliikmete käitumise uurimise meetoditest. Iga teadlane või teadlaste grupp „leiutab” oma meetodi, mille abil ta püüab siis lahendada üht või teist probleemi, näiteks „suitsetavad rasedad naised”. Tegelikult aga tekib nii uusi probleeme juurde. Eelkõige kasinad teadmised ja mõistatus meie õigusteaduses, millele juhib samuti tähelepanu Tartu Ülikooli õigusteaduskonna dekaan, kriminoloogiprofessor Jaan Ginter (Pm 21.09) ning mida omakorda soosib reformierakondlasest justiitsministri Hanno Pevkuri napp haridus õigusteaduses, seisnebki selles, et ühiskonnas valitsevad ühiskondlikud suhted kui orgaaniliselt kokkukuuluvad nähtused, asetatakse juhuslikesse vastastikusse ja puht spekulatiivsetesse seostesse, mille üheks lõpp-produktiks ongi Justiitsministeeriumis tekitatud tragikoomiline seaduseelnõu, et suitsetavatele rasedatele võivad kohtuda mõista kuni viis aastat vabaduskaotust.

Kuid välistatud ei ole ka võimalus, et Justiitsministeeriumi toodetav jama on „eriti tugev hääletepüüdja” eelolevatel valimistel, milles Reformierakonnal ei ole üldse seaduslikku õigust osaleda.

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde urmi@kesknadal.ee 6 274 583
Uudistejuht Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 571
Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee 6 273 465

Toimetus käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

NÄDALA NUPUD

Poliitiline kättemaks Andres Sõbrale

Rakvere „Tarvase” ja Eesti U20 korvpallikoondise kõrgesti tunnustatud peatreener Andres Sõber (*pildil*) on viimastel nädalatel sattunud teravate rünnakute alla. Osa Eesti kuni 20-aastaste korvpallikoondise liikmeid ja ka rühm korvpallitreenerid eesotsas Üllar Kerdega saatsid Eesti Korvpalliliidu juhatusel kirja, kus taunitakse Andres Sõbra käitumist ja seatakse kahtluse alla tema sobivus töötada korvpallitreenerina. Selles kirjas süüdistasid viis mängijat Sõbra juulis Tallinnas EM-finaalturniiri ajal kasutatud mõnitavas, alandavas ja ebatsensuurses kõnepruugis ning kinnitasid, et Rapla klubi mängijate eksimuste peale oli Sõber sõimanud neid „Rapla pededeks”.

Miks korvpallipoisid ei esitanud oma pretensioone turniirile järgnenud ajal, vaid tulid süüdistustega välja nüüd, kolm kuud hiljem? Sest need süüdistused oli tarvis kokku klopsida vahetult enne kohalike omavalitsuste valimisi – Andres Sõber kandideerib Lääne-Virumaal Viru-Nigula vallas Keskerakonna nimekirja esinumbrina.

Andres Sõber kui korvpallitreener on olnud viimasel ajal väga edukas. Rakvere „Tarvasest” on kujunenud üks tugeva-

maid klubisid, mis võib hea emotsiooni korral tuule alla teha Eestis kellele iganes. Sõbra lülitamine Eesti korvpallikoondise abitreeneri kohale Tiit Soku poolt aitas kaasa meie korvpallurite jõudmisele EM-finaalturniirile. Keskerakondlane Jüri Ratas Korvpalliliidu presidendina on end samal ajal pannud maksma, tuues Eesti korvpallile palju kasu.

Mõistetavalt ajas Andres Sõbra edu tema varju jäävate Üllar Kerde, Heino Endeni ja Tyco Rapla peatreeneri Indrek Ruudu kadedaks. Keskerakonna konkurentidel sellise meelusega mehi enda huvides Sõbra vastu ära kasutada polnud loomulikult mingi kunst.

Kõige inetum on see, et tegelikud Andres Sõbra vastased hoiavad end varju. Noored korvpallurid manipuleeriti teinekalt treenerit süüdistama olukorras, kus 8. septembril ETV saates „Tähelaev” samad U20 koondise poisid jagasid tunnustust Andres Sõbrale.

Seega, argpüksid, kes te kangutate Andres Sõbra treeneriametit, te võiksite ikka ise omade nägude ja nimedega välja tulla, selle asemel et enda huvides poisikesi ära kasutada!

Keskerakond andis e-hääletuse Euroopa Kohtusse

Eesti Keskerakond esitas kaebuse Euroopa Inimõiguste Kohtusse (EIK) seoses 2011. aastal toimunud Riigikogu valimistel kasutatud e-hääletuse süsteemiga, et saada selle kohta EIK õiguslikku hinnangut.

Avalduses märgitakse, et 2011. aasta Riigikogu valimistel kasutatud e-hääletuse süsteemi ebatavalisus tõestati noore IT-huvilise poolt meedia vahendusel ning OSCE/ODIHR ekspertidele, et e-hääletamise tarbeks loodud valijarakendus oli hõlpsasti manipuleeritav selliselt, et ei hääletaja ega ka Vabariigi Valimis komisjon (VVK) ei saa manipuleerimisest mitte mingilgi viisil teada.

EIK-ile põhjendatakse, et Inimõiguste Ülddeklaratsiooni kohaselt on igal inimesel õigus kas vahetult või vabalt valitud esindajate kaudu võtta osa oma riigi valitsemisest ning teha seda läbi valimiste üldise ja võrdse valimisõiguse alusel salajase hääletamise teel või muul vaba valimisõigust tagaval hääletusviisil.

„Eesti Keskerakonna arvates ei vasta tänane e-hääletuse õiguslik regulatsioon ja e-hääletuse korraldus Eesti Vabariigi põhiseadusele. E-hääletuse süsteem sisaldab väga suuri turvariske. Elektroonilise hääletuse süsteemi läbipaistmatus õhustab nii valimistulemuste kui ka kogu avaliku võimu usaldusväärsust,” selgitas Keskerakonna peasekretär Priit Toobal (*pildil*) Euroopa Inimõiguste Kohtu poole pöördumise põhjusi.

Kesknädala hinnangul pole normaalne olukord, kus viimastel valimistel on hääletelugemine otsustavas faasis hangunud ja valimisõhtu saatejuhid ajavad 1,5 tundi niisama juttu kuigi tulemused oleksid pidanud juba selged olema. Just sel kriitilisel perioodil tõenäoliselt tegeletaksegi pettuse ja hääle ümbertõstmisega. Riigijuhtidel, kes e-hääle kaudu võimule tulnud, pole loomulikult häbi, et meie riigi usaldusväärsus saab e-valimiste tõttu niivõrd olulisel määral kahjustada.

HIIBUSE NÄDAL

Randpere

Riigi teed ja Tallinna teed – kuidas edasi?

Kust algab Pärnu maantee? Tundub lihtne küsimus, eks? Tallinn ütleb: Viru väljakult, aga Maanteeameti vastus on: linna piirilt, Laagrist. Liiklejaid see küsimus ei huvita – neile on vaja korralikke teid ja ohutut liiklust.

PRIIT VILLBACH
ehitusinsener,
tehnikateaduste doktor

Juriidiliselt ja ametnike seisukohast on küsimus selles, kas tegemist on kohaliku teega või nn riigimaanteega. Kumb peaks tee korrasoleku eest vastutama? Hetkel on Viru väljakult Pärnusse kulgedes kuni Tallinna piirini justkui “kohalik” ja edasi juba “riiklik” sõit. Tundub jabur! Igatahes on Pärnu maantee jm riiklikud maanteed Tallinna piires linna hooldada. Helsingis see nii ei ole. Seal on riigivõim koostöös linnavalitsusega teinud kokkuleppe, mis töötab kõigi huvides.

Tee eest maksab kasutaja

Teehoiu (ehitamine või haldamine/hooldamine) rahastamise alusprintsipiideks Eestis on kütuseaktsiisil põhinev finantsmudel. Üldiselt on õiglane, et maksab tee otsene kasutaja. Teekasutaja määratlus on siiski ebatäpne, sest teid kasutavad liikumiseks kõik: jalakäijad, ratturid, ühistranspordiga sõitjad, mootorsõidukid jne. Juurdapaasuteid vajab ju enamik objekte. Kuidas panustatakse teedevõrgu ja üldse tehnilise infrastruktuuri arengusse ning kes selles osaleb, see vajab eraldi käsitlemist.

Teed ja eelarve

Kõik teekasutajad ei ole kütuseaktsiisi tasumisega seotud. Seega peaks teehoiusüsteemi finantseerimise allikaks olema veel midagi muud. Omavalitsuses on selleks eelarvetulud, millest põhiline on üksikisiku tulumaks. Selle osa suuruse, mis laekub kohalikele omavalitsustele (KOV), määrab iga-aastane riigieelarve. Maanteeameti andmetel on Eesti teede olemis riigimaanteid ja kohalikke teid kokku 40 014 km, millest riigimaanteed on 16 500 km (41%) ja

kohalikud teed 23 514 km (59%). Tallinna Tehnikaülikooli uuringu andmetel kulgeb riigimaanteedel 60% liiklemist ja kohalikel teedel 40%. Teatud mõõndusega näitab viimane suhe ka kütusekulu, sh kütuseaktsiisi laekumise asukohta.

Teed ja aktsiis

Tegelikult on teehoiu jaoks eraldatud kütuseaktsiisist (2013. a 292 milj eurot) antud riigimaanteedele 85–90% ja kohalikele teedele 10–15%. Puht tehniline ja loogiline vajadus eeldab aga KOV-idele kolm-neli korda suuremat summat. KOV-id on igal aastal eraldanud teehoiule ise oma tuludest 50–60 milj eurot.

Kõik see on ebapiisav. Teehoiu süsteem pole tasakaalus. Teede kulum on suurem kui suudetakse taastada. Eriti ilmekalt ilmnes see tänava talvel ja kevadel.

Teed ja Tallinn

Sel aastal ulatuvad Tallinna kulutused teehoiule 28,5 miljoni euroni, millele lisanduvad Euroopa Liidu struktuurifondide vahendid Ülemiste liiklusaluste rekonstrueerimiseks (12,7 milj eurot) ja kütuseaktsiisi eraldis (2,7 milj eurot) – kokku 43,9 milj eurot. Kas Tallinn peaks teehoiu rahastamisega ise hakkama saama? Sel juhul tuleb lisada igal aastal 15–20 milj eurot. Vastus peitub KOV-ide tulubaasis. Neile eraldatava tulumaksu osa suurus määratakse Riigikogus riigieelarvega. Omavalitsustel oma tulubaas praktiliselt puudub. Riigi keskvoim vähendab aasta-aastalt KOV-ide iseseisvat hakkamasaamist. Küsimus on vaagitud ka Riigikohus (otsus 16. märts 2010. a nr 3-4-1-8-09). See suhteliselt vasturääkiv kohtulahend tõi välja, et omavalitsuslike ülesannete riigi keskvoimu poolt rahastamise tase peab olema vastavuses omavalitsustele

pandud ülesannete mahuga.

Teed ja seadus

Kohalike teede teehoid on teeseadusega pandud KOV-idele. Kohtuotsuses on rõhutatud, et rahastamissüsteem peab tagama KOV-idele piisava sissetuleku ning et on vaja eristada see osa rahast, mis on seotud seadusest tulenevate riiklike kohustuste täitmisega. Seni aga puudub metoodika, mille alusel KOV-idele teehoiuks raha eraldatakse. Puudub ka põhjendatud normatiiv, kuidas aktsiisist laekuvad summad jagunevad riigimaanteedele ja kohalike teede vahel. Nii-moodi täidetakse Eestis Riigikohtu otsuseid.

Lahenduseks on koostöö riigivõimu ja kohalike omavalitsuste vahel, kokkulepe õiguste ja kohustuste osas ning kontroll ja järelevalve kõige selle üle.

Teed ja riigivõim

Unustagem hetkeks praegune vastandumine ja vähene koostöö Tallinna ja keskvoimu vahel. On vaja määrata vajaduspõhine Tallinna teehoiusüsteemi rahastamise maht ning kokku leppida, kui suur osa kaetakse tulumaksust ja kütuseaktsiisist või kuidas suurendatakse Tallinna iseseisvust oma tulubaasi laiendamiseks. Kontrolli teostab Maanteeamet.

Eestlane kui nn autouskuinimene on käitunud suhteliselt riigitruult ning kütuseaktsiisi on riigituludesse laekunud hästi, isegi kriisiaastatel. Teeseadus näeb teehoiu rahastamiseks riigieelarves ette kulud üldsummas, mille suurus vastab vähemalt 75 protsendile kütuseaktsiisi kavandavast laekumisest.

Siit kolm küsimust:

Esiteks, kust tuleb see 75%? Vastust teab vaid tuul. Kas on teada mingi arvutus või põhjendatud metoodika? Kurb tõdeda, kuid me ei tea täna isegi terve Eesti teehoiusüsteemi olukorda ega suuda määratleda selle rahastamisvajadust. *Teine küsimus* seondub sõnapaariga “kavandavast laekumisest”. S.t teehoiu rahasta-

KUHU EDASI? Ühiskond vajab visiooni, kuhu edasi areneda, kirjutab teedeinsener Priit Villbach. Kas ehitame elu üles rohkele teedekasutusele (mida me ei jõua kinni maksta) või ehitame majad töökohtade lähedale?

mise suurus sõltub Rahandusministeeriumi prognoosist, mitte kütuseaktsiisi tegelikust laekumisest. Aga kui prognoos eksib? Nii juhtuski 2010. aastal.

Kolmas probleem seisneb teehoiu rahastamises riigieelarves kinnitatud vahendite iga-aastase kasutamise. Alates 2009. a ei ole ühelgi aastal neid summasid täielikult ära kasutatud. Kõige drastilisem oli 2010. aasta, kui kütuseaktsiisi laekus üle prognoositu 46 milj eurot ning teehoiu kasutati riigieelarves kavandatud 282 miljonist eurost 212 miljonit. Seega jäi kasutamata 70 miljonit eurot (siis veel käibinud kroonides – üle ühe miljardi)! Kas need kasutamata rahalised vahendid viidi üle järgnevasse aastasse? Vastus on – ei. Ka kütuseaktsiisi ülelaekumine ei läinud teede-ehitusse.

Selle valguses on piinlik kuulata juttu, et meil pole Eesti teede jaoks piisavalt raha.

Teed ja maksumaksjad

Samal ajal kui teekasutajad on ausalt tasunud kütuseaktsiisi ning eeldanud, et nad saavad vastu normaalse teehoiuteenuse, on lood teehoiusüsteemis, pehmelt öeldes, korrast ära. Ka riigivõim peab käituma oma maksumaksjatega ausalt.

Mitte nii, et korjame maksu kokku, aga teekasutajad vaadaku ise, kuidas hakkama saavad. Kuidas peavad KOV-id, sh Tallinn, selles riigipoolses alarahastuses hakkama saama? Kahtlemata on palju ära teha teehoiu finantseerimise optimaalsuse tagamiseks. Siia kuuluvad uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtt, teede projekteerimise ja ehitamise normatiivide kaasajastamine, teehoiu ja teehoiu kontrolli tõhustamine jne.

Tallinn on üles näidanud initsiatiivi ning linnavolikogu otsusega määratlenud aastateks 2013–2018 linna teede seisundi parandamise ettepanekud ja meetmed.

Osa abinõusid ja lahendusi eeldab koostööd Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga, Maanteeametiga ja Tallinna naabervaldadega. Tallinna ja selle naabervaldade huvitab eelkõige efektiivne transpordivõrk koos ohutu liiklusega. Praegune Tallinna ja Toompea vastandumine läheb meile kõigile väga kalliks maksma.

Teed ja autod

Kõik ei ole seotud ainult teehoiu ega -hooldusega. Kuna auto on Eestis vabaduse sümboliks, siis ratsionaalsed vastuväited autostamise vähen-

damiseks veel ei mõju. Kahjuks on valginnastumine ning vähene koostöö Tallinna naabervaldadega meie kõigi konkurentsivõimet tõsiselt mõjutanud. Väheefektiivne liiklusesüsteem, ühistranspordi nõrkus, laste- ja haridusasutuste lokaalsusprobleemid suurendavad kõvasti perede kulutusi. Praegu peame veel vastu. Maksame kallid kütuse eest ja tasume autoliisingut. Kui kaua?

Arengu võti on töökohtades ja kõrget lisandväärtust looval tööl. Transpordisüsteemil on siin suur roll.

Kas lahendus on laiemates teedes, eritasandilises ristmikes – ehk veel suuremas rahas? Ühissõidukite eelistamisest pole kindlasti pääsu, nagu ka bussiradadest. Kuid ka siin pole lihtsaid lahendusi.

Elamud töökohtadele lähemale? S.t arendada Tallinnas hoopis elamuehitust, sh soodsa üüriga munitsipaalalamufondi? Eelkõige mõeldes siis noortele ning neile, kelle sissetulekud ei võimalda eluaset omada, vaid üürida?

Või rajada koostöös riigivõimu ja naabritega eliitkoolid hoopis Tallinna lähivaldadesse ning suurendada töökohtade arvu seal?

Meil on vaja visiooni, koostööd ja kompetentsust.

Terane mõte

„Miks Marju Lauristin alles nüüd endiste ERSP-laste kokkulekul sõna otsustas võtta? Miks ta omal ajal komparteiist, mille liige ta 22 aastat (1968-1990) oli olnud, otse Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Parteisse ei astunud?”

Endine dissident **MART NIKLUS** hurjutab Marju Lauristini tema sõnavõtu eest ERSP juubelikonverentsil 28. septembril.

RAHVAS, RINGKAITSERINGILE!

Anname teada, et neljapäeval, 10. oktoobril tõmbame Ringkaitseringi ümber Toompea. Peatame parempoolsed! Me ei lase neid Toompealt all-linna!

Toompea piiramisele järgneb vägev löikuspidu Vabaduse väljakul, kus on seninägematu kontsert-laservaatemäng koos Eesti parimate artistidega. Pane tähele – seda erilist imet saab näha vaid Vabaduse väljakul! Löikuspeol teeb Keskerakonna esimees kokkuvõtteid, mis tööd on tehtud ja mis kõik on tulemas. Löikuspeol saab ka maitsvat kehakinnitust.

Kogunemine kell 17.30

Täpne kogunemiskoht öeldakse registreerimisel (tel 62 73 460). Kõik eelregistreerunud saavad mälestusväärsest päevast kingituseks Keskerakonna logoga raadio. Kohtumiseni Ringkaitseringil!

Sinu Keskerakond

Terane mõte

„Andres on tegija. Andres on nii nagu poliitikas on praegu Edgar Savisaar, ma arvan. Kui on korvpall, siis on Andres Sõber.“

Korvpallimeeskonna Tallinna Kalev endine mänedžer **RIHO SOONIK** ETV saates „Tähelaev“ 8. septembril.

Silver Kuusik: Tartu Reformi-kindlus langeb

Algus esilehel

VIK-il on linnapeakandidaadina välja panna Imre Mürk, kes kogus eelmisel KOV-valimistel Tallinnas ainult 11 häält. Tema tugevaks plussiks on doktorandiks olemine, erinevalt hetkel keskharidusega IRL-i linnapeakandidaadist Margus Tsahknast, kes eelmine kord sai koguni 3988 häält. VIK-i tugevus peitub kahtlemata Eesti Rahva Muuseumi direktori Tõnis Lukase kandidideerimises, kes viimastel Riigikogu valimistel kogus 4807 häält.

IRL on aru saanud oma nõrkusest, ning Tallinnast on toodud omavahelise võitluspaari Tsahkna–Laurson kõrvale tandem Ergma–Aaviksoo. Ergma viimast KOV-i vaadates prognoosin tema tulemuseks ca 650 häält. Aaviksoo tulemust on raske prognoosida, kuid viimastel Riigikogu valimistel koguti järgi hindan tema võimalikuks hääletesaagiks ca 700. IRL-i ridades kandideerib volikokku ka üliõpilane Rein Kilk.

Kokkuvõtteks prognoosin IRL-ile 8 kohta ja VIK-ile 3.

„Vene kaardi“ mõju Tartu valijatele vähenenud

Sotsiaaldemokraatide kohta ei oska midagi öelda. Miskipärast on nad rahva seas populaarsed, kuigi opositsioonipartneritena ootaks nendelt küll suuremat hammaste näitamist. Nende populaarsus tulenebki valdavalt vaitolemise, samal ajal kui valitsev võim teeb sigadusi. Igal juhul müts maha nende linnapeakandidaadi ees, kes on ainsana õrnema soo esindaja. On selge, et nad tõusu teevad, seetõttu pakun senise 8 koha asemel neile tulemuseks 11 kohta.

Nendel valimistel on Keskerakonnal ainult võita. Selle nimel on Kesk sihikindlalt töötanud ja vaeva näinud. Kuigi lauale käidav „vene kaart“ on tõhus relv, siis selle mõju Tartu elektoraadile on järjekindlalt vähenenud. Ka on allpool esitatud tabelist näha järjekindel parempoolsete parteide langus.

Keskerakondlased teevad koostööd kõigiga, sõltumata rahvusest, vanusest või usulistest tõekspidamistest. Iga inimene on väärtus. Teine tugev põhimõte on Keskerakonna kandidaatidel kõrghariduse olemasolu. Kõigil Keskerakonna linnavalitsuse koosseisu kandidaatidel on kõrgharidus; ei piirduta keskharidusega nagu võib IRL-i ja sotside pingi pealt näiteid tuua.

Seni on Keskerakond oma hääletasaaki kasvatanud ning ma usun, et ka seekord läheb nii. 53 kandidaadist 21 on õrnema soo esindajad, mis on korralik arv. Tartu volikogu vajab tarku naisi. Prognoosin Tartus Keskile 11 kohta, nagu sotsiaaldemokraatidelegi.

On selge, et ükski esitatud üksikkandidaatidest ei pääse valimiskünnisele ligilähedalegi, ja nendel pikemalt peatuda ei maksa. Usun, et eelmine kord napilt volikogust välja jäänud endised rohelised kobistavad valimisliiduga Vabakund endale ühe koha ära. Sama tulemust eeldan ka EKRE-le.

KOV valimiste tulemused ja prognoos 2013. a valimisteks	2002	2005	2009	2013
Tartus				
Reformierakond	23	19	17	14
IRL	17	12	13	8
Keskerakond	6	8	9	11
SDE	3	6	8	11
EKRE	0	4	2	1
VL VIK				3
VL Vabakund				1

VIK, EKRE ja Vabakund löövad kaardid sassi

Tugeva kaksikliidu tekke võimalikkust sarnaselt hetkevõimule ma nendel valimistel ei näe. Nõrga kaksikliidu võimalus tundub valitsuspartei olevat kas sotside või Keskiga, aga sellist liitu 25 vs 24 ei tee ükski poliitiline jõud – on vaja kolmandat osapoolt. Kolme osapoolse nõudest tulenevalt tekib aga võimalusi juurde – ka võimalusi, mis jätavad 20 aastat võimupirukat närinud Reformi opositsioonipingile. Ülioluliseks kaaluks võivad saada nii VIK ja EKRE kui ka Vabakund.

Selleks et valijate hääled ikka kohale jõuaks, soovitan kindlalt pabervalimisi; vastasel juhul tehakse valimistulemus lihtsalt ära.

Ülioluliseks kaaluks saavad need 50% valimisõiguslikke, kes arvavad, et neist midagi ei sõltu ja kes seepärast valima ei lähe. Aga tuleb minna! Nendel valimistel loeb iga hääl!

Viimsi – kellele kodu, kellele ettevõtlus

Viimsi on rannarahva kodu. Ranna ääres kalurid ja sisemaal endised karjapidajad – selline oli Viimsi vaid vähem kui 30 aastat tagasi. Nüüdseks on saanud Viimsist jõukaim vald, mis elanike arvult on hetkel Eestis seitsmes omavalitsus – Tallinna, Tartu, Narva, Pärnu, Kohtla-Järve ja Viljandi järel. Valdade seas oleme esikohal. Viljandigi pole enam kaugel, veel tuhatkond elanikku, ja see vahe ületatakse juba lähijärgel.

OLIVER LIIDEMANN
Viimsi vallavanema kandidaat, Keskerakond

Viimsi vallas on üheksa saart: Naissaar, Prangli, Aksi, Tiirloomi, Keri, Kräsuli, Seinakari, Kumbli ja Pandju. Mõni neist on vaid lindude päralt. Saari külastatakse enim suvel, kui turismihoogaeg on haripunktil, kuid talvel asuvad seal vaid püsielanikud. Linnakärast eemalolekut ja mõnusat saareelu pakub Viimsi vald küllaga. Turismi edendamine, kui seda hästi korraldada, on kohalikule omavalitsusele üks lissisissetuleku allikaid.

Tulevikutramm Viimsi–Kadriori

Siinsete keskerakondlaste üks peamisi lubadusi eelolevatel valimistel on tasuta ühistransport Viimsi elanikele. Nad saaksid tasuta sõita nii Tallinnas kui ka Viimsis, praeguste bussiliinide lisanduks uusi, et kogu Viimsi poolsaar oleks kaetud. Trammiliinide arendamisel nähakse ette luua liin Viimsi–Kadriori. Liiklus Viimsis peaks olema toimiv ja turvaline. Selleks tuleb mõnes kohas vähendada piirkiirust ja luua lisaks ülekäiguradasid.

Viimsi on arenev vald ja Keskerakond seisab Viimsis selle eest, et igas külas oleks laste mänguväljakuid erine-

vate vanuseastmetele. Soovime luua jõulinnakud täiskasvanutele, aga ka koerte mänguväljakud. Igas külas olgu

naftalõhna. See pole normaalne, kui ettevõtja ei suuda ohutult tegutseda. Siis peab vald astuma resolutoone samme ja sanktsioonid kasutusele võtma, kuni selleni välja, et viimase variandina tuleb nõuda inimesi kahjustavate tegevuste sulgemist. Sama „haisuterrori“-probleem esineb Muuga sadama puhul. Külad ja linn on sadamatele kõrvale kasvanud ning kahjuks peavad elanikud kannata

lisena läbimatu. Läänekallas on aga jagatud eraomanikele, kes on piiranud läbipääsu mere äärde.

Toetame külaseltside tegevusi, sest need on iga päev kohal kui kogukonna elukorraldajad ja edendajad. Toetada tuleb ka vallas tegutsevaid kodanikeühendusi ja nende ettevõtmisi. Kogukonda aitavad hästi liita kultuuriüritused ja iganädalased spordivõistlused. Viimsisse tuleb luua omad Eesti

ISA JA POEG: Oliver Liidemannile meeldib pojaga kaunitel Viimsi rannadel jalutada. Ta leiab et Viimsi peab olema turvaline elukoht, kus oma aias või korter-maja koridoris võid hoida rahulikult lapsevankrit või jalgratast, ilma et tuleks karta selle äravarastamist. Arhiivifoto

korralik külakeskus, mille juurde kuulub välispordikeskus.

Vald peab elanikud vabastama haisu-terrorist

Toetame ettevõtlust, sest ettevõtjad loovad töökohti. Kuid arvestada tuleb, et ettevõtjate tegevus ei kahjustaks elanike tervist ja heaolu – näiteks nafta transportimise tõttu Miiduranna sadama kaudu on Miiduranna küla täis ebaseadmis-

tama ebaseadmiselõhna. Keskerakond seisab inimese eest, sest see on tähtsam kui ebatervislik ettevõtlus, mis elusid hävitab. Meri ja mets on Viimsi kuld, neid tuleb hoida ja korrastada. Metsarajad on vaja valgustada, et tervisesportlased saaksid osa värskest metsaõhust. Tervisesport tuleb teha igale viimsilasele südamelähedaseks. Rannaalad peab korrastama, sest Viimsi poolsaare idakülje rand on võssa kasvanud ja sel-

meistrisarjaklubid erinevatel spordialadel.

Viimsi peab olema turvaline elukoht, kus oma aias või korter-maja koridoris võid hoida rahulikult lapsevankrit või jalgratast, ilma et peaks kartma, et see ära varastatakse. Hästi toimivad korteriühistud. Naabrivalve on kõige selle alus ja vald peab seda toetama. Keskerakonna programm Viimsis on suurem. Tõin siin ära vaid osa ideedest, mille eest meie seisame.

Zapadofobia ja russofoobia

Lisaks valitseva eliidi poolt kultiveeritavale russofoobiale on (vähemalt mõne ajakirjaniku arvates) rahva seas hakanud levima zapadofobia. Russofoobiale on rajatud kogu tänase eliidi eneseõigus, miks järjest suurem osa iseseisva Eesti elanikkonnast riigist lahku; miks pisike Eestimaa on elamisväärsete riikide edetabelis alla jäänud isegi sügavast majanduslangusest kosunud Lätile ja miks mitte ükski ühiskonna valupunkt ei sunni Toompea koalitsiooni tegudele.

JAKKO VÄLI
vaatleja

Kahjuks kasvavad riik ja rahvas järjest rohkem lahku. Inimesed on passiivsed ning nad on kaotanud usu sellesse, et suudaksid tänases ühiskonnakorralduses midagi muuta.

Kahjuks on paljude inimeste arusaamades riik võrdustunud valitseva koalitsiooniga. Kuid ei Reformierakond ega IRL ei soovi ühiskondlike protsesse objektiivselt analüüsida. Samas saab ju enamik meist aru, et Eesti arengut mõjutavad nii Brüssel kui ka Washington. Selle tulemusena ongi tekkinud nn zapadofobia.

Väärikus, enesekindlus ja alandlikkus

Zapadofobia johtub meie juhtpoliitike käitumisest, mitte aga eestlaste nõukalebusest või rumalusest. Nõukaaja inimesed olid harjunud sellega, et ajalehtedes ilmunud tuhanded veerud olid lihtsalt „tühja tunni kõmin“,

täis sisutühje fraase koos kohustuslike kummardustega parteile ja valitsusele. Pidevalt parendati ja täiustati ning täidet plaani enne tähtaega, kuid poeriulid muutusid aina tühjemaks ja julgeolekuorganite kontroll oma kodanike üle järjest intensiivsemaks. Me õppisime ridade vahelt lugema. Oskame seda ka täna teha. Eestlane oli nõukaajal 1/6 planeedi eliitrahvus, ning see väljendus nii meie enesekindluses eestlastena kui ka meie liiduvabariigi juhtide osavuses Moskva „hakkama saada“. Normaalse eestlane ei usu muinasjutu, et meil õnnestus ennast „vabaks laulda“. Me saame ikka aru, et iseseisvus tuli veretul moel tänu paljude asjaolude soodsale kokkulangemisele. Nii nagu 1918. aastalgi, me lihtsalt kasutasime selle ära. Vahe seisneb selles, et need mehed, kes 1918. aastal Eesti Vabariigi asutasid, olid stiilpuhtad idealistid. Kuid augustis 1991 suutsid eestlased omavahel tülli minna, ning ühiskonnal tuleb tänini tülpimu-

sega jälgida vaidlust, kas vabaduse töid rahvarindelased või eeerresspeelased.

Vabaduse töi meile tegelikult see viinakuradi küüsis olnud Vene demokraat, kelle bareljeef (lõpuks ometi!) Toompea müüri ääres hiljuti avati. Mõned tänased riigijuhid aga ei saanud poliitikasse sukelduda enne 2000. aastat, mil kadus piirang juhtida riiki, kui oldi tegutsenud nõukaajal repressiivorganites või tehtud nendega koostööd.

Riigi loomise alused, eliidi kaugenemine oma valijatest ja ühiskondlike valupunktide ignoreerimine rahvaesindajate poolt – kõige selle tulemusena on 22 aastat peale iseseisvumist tekkinud ühiskonnas resonants, mis laieneb meie riigi juhtidelt ka näiteks Euroopa Liidule ja USA-le. Eesti inimesed saavad (üllataval kombel!) aru ka poliitika allhoovustest.

Zapadofobia tekkis vastukaaluks eliidi russofoobiale

Kui zapadofobiat esineb, siis

Et sünniks rohkem lapsi!

Meie kõige tähtsam eesmärk on, et sünniks rohkem lapsi. Praegu tundub, et suurem osa poliitikutid räägib teisejärgulistest küsimustest, mis on suunatud lühikestele ajavahemikele, näiteks vaid ühele valimisperioidile. Kõik olete ju kuulnud: teede olukord, koolide remont, transpordikorraldus, laste mänguväljakute rajamine. Aga kui lapsi, kes sinna mängima tuleksid, ei sünnigi?

LIIS TREIAL

nelja lapse ema, Keskerakonna kandidaat Rakvere linnas

Kui me kohe ja praegu ei hakka otsustavalt ja julgelt toetama seda, et peredes sünniks rohkem lapsi, siis kümne aasta pärast on olukord juba katastroofiline. Viimase kümne aastaga on Lastekaitse Liidu andmetel jäänud sündimata 74 000 last!

Poliitikud täitku oma lubadused laste ees

Iga inim põlvvega väheneb Eestis sündinute arv 25 protsenti. Tundub, et praegu võimul olevad poliitikud räägivad üksteise võidu ja eriti enne igakordseid valimisi, kui väga tuleks väärtustada lapsi ja et lapsed on meie tulevik.

Kuid võimupoliitikute reaalsed teod öeldut ja nende lubadusi kahjuks ei toeta. Alles äsja jäeti 2014. aasta riigieelarvest välja 30-eurose laste huviringitoetus, mis pidi järgmisest aastast kehtima hakkama. Selline lubadus on aga täpselt nii kirjas Reformierakonna ja IRL-i koalitsioonilepingus.

Lastetoetused on püsinud samal tasemel – 19 eurot – pikki aastaid. Ainult kõrge emapalk kindlasti ei pane naisi sünnitama. Eelkõige peab naine tundma, et ka riigi ja kodukoha poolt on tagatud ühiskonna toetus lapse kasvamise igal etapil, sest tegelikult ju kulud lapse kasvades suurenevad.

Keskerakond Tallinnas lapsi toetab – miks mitte ka Rakveres!

Rakveres tahaks meie erakond kindlasti toetada laste osalemist huviringides. Linna noortekeskus peaks olema avatud aastaringiselt, sest just suvel ei ole paljudel linnas viibivatel lastel kusagil sisukalt aega veeta.

Tahame vähendada linnavalitsuse kulutusi ja suunata vabaneva raha laste suvelaagrite korraldamiseks. Soovime tuua linna tasuta

EMA JA POEG: Liis Treial on alati julgelt seisnud emade ja laste õiguste eest. Ta leiab, et ühiskond võiks lastega peresid rohkem toetada – üksnes kõrge emapalk ei pane naisi sünnitama. Arhiivifoto

juristiteenused. Näiteks vajavad väga juristi abi üksikemad, et neid nõustataks alimentide kättesaamisel.

Toetame tasuta ühistransporti Rakveres ja viime tasuta koolitoidu ka gümnaasiumisse, nagu Keskerakond on juba seadustanud tasuta koolitoidu alg- ja põhikoolis.

Meie soovime kõigile peredele inimväärset tulevikku Eestimaal ja teeme kõik, et noortel lastega peredel oleks hea elada, seda loomulikult ka Rakveres.

foobia Eesti ühiskonnas

on see vastukaaluks eliidi poolt järjepidevalt rõhutatud russofoobiale. Jälgides nädala jooksul ainult Eesti meediat, jääb mulje, et Vene võimud tegelevad pea 24/7 ainult mõttega, kuidas Eestit vallutada ning et Venemaa on taandarenev kolkariik. Kärbses tehakse üsna vördjaliku välimusega elevant.

Reaalsus on siiski midagi muud. Tegelikuses on eestlastel häbi väljuda Peterburis meie kivi-aegsest rongist, kui kõrval seisab Helsingist tulnud särav kiirrong „Allegro“.

Eestlasena teeb mind ärevaks ka fakt, et Pihkva eliitväeosa ohvitserid teenivad rohkem kui nende kolleegid Eesti kaitseväest. Ma ei räägi sellest, et Venemaa pensionärid elavad paremini kui Eesti omad, või sellest, et Venemaal on rikas keskklass, mis Eestis puudub. Eesti prioriteet ei peaks olema Rail Baltica, sest see on – analoogiliselt LNG-terminaliga – lihtsalt ajend Eesti maksu- maksja kukile aina suurema koormise ladumiseks. Või-

davad ehitajad ja võimulolevad poliitikud, kes tellimusi kanaliseerivad. Venemaasse tuleb suhtuda objektiivselt. Ilma russofoobia õhutamisetega ei oleks ühiskon-

Eesti säilib küll looduspargi vormis veel aastasadu, kuid põhiseaduse kohaselt on meie riigi mõte siiski rahvuse, kultuuri ja keele säilitamine. Muidu ei ole absoluutselt mitte mingit vahet, kas oleme USA 51. osariik või Venemaa 22. vabariik.

nas kandepinda ka zapadofoobial. Nii et valitsejal on, mille üle mõelda!

Tuleb rõhutada sedagi, et Eestis ei ole olemas „naisvaid vasakpoolseid, kes pole aru saanud totalitaarse korra julumusest“.

Eestis on olemas opositsioonilised Keskerakond ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond, kes saavad aru: tänase

koalitsiooni jätkamisel on Eesti riigi tulevik tume, et mitte öelda must. Me ei saa igavesti jääda odavaks allhankemaaks ja Eesti ei tohiks muutuda linnariigiks. Praegu see nii aga kujuneb.

Eesti säilib küll looduspargi vormis veel aastasadu, kuid põhiseaduse kohaselt on meie riigi mõte siiski rahvuse, kultuuri ja keele säilitamine. Muidu ei ole absoluutselt

mitte mingit vahet, kas oleme USA 51. osariik või siis Venemaa 22. vabariik.

Iseseisev mõtlemine ei ole foobia!

Eestlased on aeglase mõtlemisega inimtõug. Kuid meie mõtlemisvõime ei ole siiski veel kadunud. Ma küll kardan, et tänase haridusministri tegevuse tagajärjel muutub Eesti

koolilõpetaja järjest rumalaks, kuid oskus näiteks internetist infot otsida säilib ka tulevikus.

Infoajastul annab ühepoolne ja kallutatud propaganda tihti soovitu vastupidise tulemuse. Ei veennud eestlasi peaministri jutt, et ACTA on hea ja kasulik. Ei veena ka välisministri veendumused Süüria suhtes.

Väljendid, mida järjest sagedamini kasutatakse täna riiki juhtivate isikute vastu nii üksikisiku tasemel kui ka koalitsiooni kohta tervikuna – need kajastavad eestlaste väsimust valedes ja demagoogia suhtes. Siin ei ole mingit pistmist nn zapadofoobiaga.

Oleme rahvusena alles seetõttu, et suutsime läbi sajandite säilitada terve talupojamõistuse. Mõtlemine võtab eestlasel küll tihti kaua aega, aga tulemus ei ole just laita. Eestlasele lihtsalt ei sobi must-valge maailmapilt või käsu-korras ühe suurvõimu kummardamine.

Ajakiri „Tiiu“: Edgar ja Edgar Savisaar

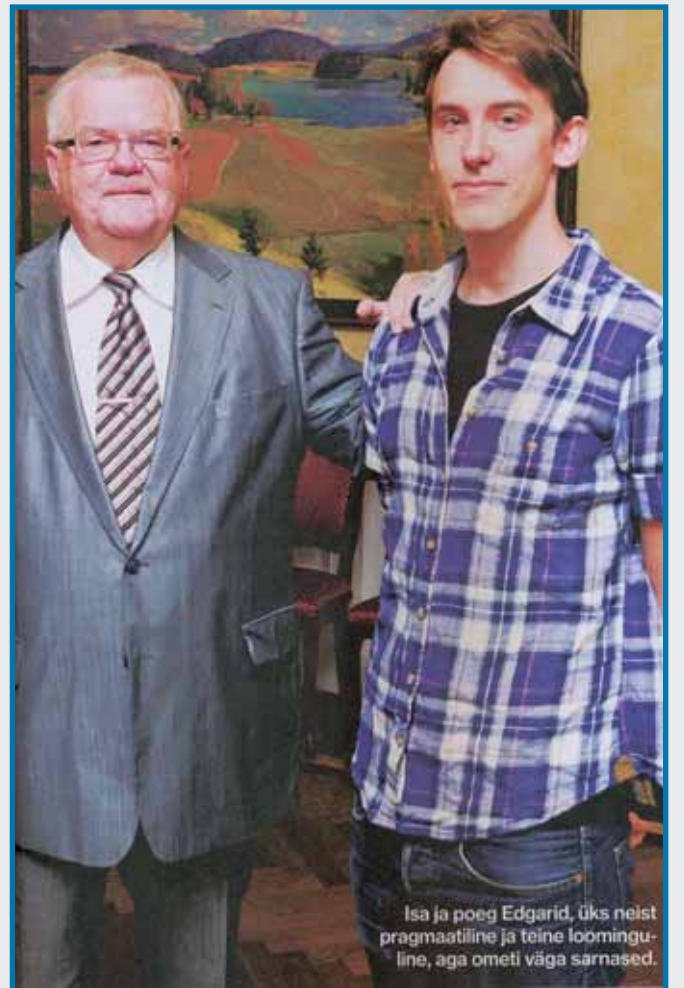
Pereajakirja „Tiiu“ oktoobrinumbris ilmub pereväärtuste rubriigis vestluse kõrval veteranipoliitik Edgar Savisaarega ka jutuaajamine Edgar junior Savisaarega. See on 24-aastase noormehe jaoks esimene avalik esinemine üldse.

Poliitik ja isa juhatab oma poja Edgari intervjuu sisse sõnadega: „Kas teate, et see on Edgari esimene intervjuu ajakirjandusele? Kuigi esinenud on ta mu lastest kõige rohkem. Kunagi kinkisin talle kitarr, sellest sai alguse ta muusikaarmastus. Ta tegi oma bändi ja laulis häälemurdeni mitmes laulukooris, sellepärast ongi tal neid esinemisi palju olnud.“

Kui Edgar oli 13-aastane, kinkisin ma talle arvuti. Ega mina ei teadnud, mis sellest saab või mis ta sellega teeb. Aga näe, hakkas joonistama, ja nüüd õpib seda Hollandis ülikoolis.“

Edgar junior Savisaar on praegu Haagi Kuningliku Kunstiakadeemia graafilise disaini üliõpilane.

Edgar junior räägib intervjuus oma esimesest mälestusest isast, kui ta oli kaheaastane („Istusin kelgul, mida ema ja isa

ISA JA POEG: Rebro Kalev Lilleoru fotost ajakirjas „Tiiu“ – kaks Edgari.

vedasid.“), ning hilisemast ajast, kui nad juba eraldi elasid ning ikka püüdsid kokku saada.

Ta jutustab ka ühest juhtumist, kus tal oli sekeldus politseiga, ja kui nime küsiti, vastas ta, et Edgar Savisaar. „Mind vaadati sellise näoga, et nüüd teeb oma arust nalja,“ kirjeldab noormees ajakirjale „Tiiu“.

Et tema isa pole just päris tavaline inimene, vaid see, kes tekitab elevust, selgub järgmisest mälestuslõigust:

„Suvel olin ma noortelaagris Võsul. Ühel õhtul istusime nagu tavaliselt tüdrukute toas ja ajasime juttu. Äkki astus isa sisse, ta oli tulnud mind vaatama. See tekitas laagrikaaslaste seas elevust – täiesti tavalisel laagripäeval satud äkki kokku Edgar Savisaarega.“

Savisaar junior räägib „Tiiu“ lugejatele, et ta õpib Hollandis juba kolmandat aastat, ja tunnustab, et „välismaal olen aru saanud, kui armas on Eesti“. Samuti lisab ta, et tema lemmikpaik Eestis on isa juures Hundisilmal.

„Hundisilma on juba oma olemuselt rahulik koht. Kui isal on päeval halb tuju olnud, siis seal ta seda välja ei näita. Valimised on kõigi jaoks närviline aeg, kuid ka seda pole isa seni välja näidanud. Ja kui mina või mõni teine ta lastest seal on, siis eks tal endal on ka rahulik olla.“

Edgar junior Savisaar ütleb ka lõpuks, et ise ta poliitikasse minna ei taha, sest peab ennast selleks „liiga vaikseks“.

„Või kui, siis pean enne end kultuuriinimesena tõestama,“ arvab muusika ja kunsti poole kaldu Edgar Edgari poeg Savisaar.

Kesknädala lugejad võiksid need südamlikud intervjuud Edgaritega „Tiiu“ oktoobrinumbrist üles otsida ja endale üks paras positiivsuseannus hankida! **Kn**

Kodurahufoorum "Rahvarinne 25": Inimesed on Eesti põhivara

4. oktoobril Rahvusraamatukogus Sünkroontõlge eesti ja vene keelde Aukülaline – president Arnold Rüütel

10.00 – 11.00 Registreerimine
11.00 – 11.15 Foorumi avamine
Tervitussõnad – Tallinna linnapea
Edgar Savisaar

I osa: Demograafia

11.15 – 11.45 Eesti Vabariigi Põhiseadus ja rahvastikukriis, meditsiinidoktor
Jaak Uibu

11.45 – 12.15 Eesti demograafilised probleemid kui teravalt halvenenud majandusliku olukorra ja elatustaseme languse peegeldus, majandusteaduste doktor
Vladimir Vaingort

12.15 – 12.45 Paneeldiskussioon
Moderaator **Leivi Šer**
12.45 – 13.15 Kohvipaus

II osa: Haridus

13.15 – 13.45 Eesti hariduselu võimalustest, haridusfilosoof **Ülo Vooglaid**

13.45 – 14.15 Eesti haridus koolijuhiseisukohalt, Tallinna Prantsuse Lütseumi direktor **Lauri Leesi**

14.15 – 14.45 Paneeldiskussioon
Moderaator **Urve Läänemets**

III osa: Majandus

14.45 – 15.05 Mis on mõjutanud Eesti majandust? LHV Panga majandusekspert **Heido Vitsur**

15.05 – 15.25 Millist majandust vajab Eesti? Tartu Ülikooli professor
Olev Raju

15.25 – 16.00 Paneeldiskussioon
Moderaator **Hanon Barabaner**
16.00 – 16.15 Foorumi lõpetamine

Edgari kohvikus on Kristiine nädal!

Kolmapäev, 2. oktoober Kristiine päev

13.30 Hardushetk, kontsert-mõtisklus Tallinna Jaani kirikus (Vabaduse väljak 1). Järgneb kiriku tutvustus ja vestlus teoloogiadoktor Arne Hiobiga.

15.00 „Kristiine linnaosa olevik ja tulevik“ – kohtumine Riigikogu liikme ja endise Kristiine linnaosa vanema Lauri Laasiga ning tänase Kristiine linnaosa vanema Andrei Novikoviga

16.00 Tondi SK Ajalooklubi juhatuses esimees Jaak Haud "Eesti riikluse arengulugu läbi Tondi kasarmute loo". Seejärel rahvamuusikaansambli Piibar juhendaja Toivo Luhatsi õpituba muusika-instrumentidest

17.00 Jätub „Kristiine linnaosa olevik ja tulevik“. Kohtumine Riigikogu liikme ja endise Kristiine linnaosa vanema Lauri Laasiga ning tänase Kristiine linnaosa vanema Andrei Novikoviga

18.00 Muusikaprogramm. Rahvamuusikaansambel Piibar, juhendaja Toivo Luhats

18.00 Edgar Savisaar pakub kohvi

Reede, 4. oktoober Kristiine päev

15.00 Kohtumine Riigikogu liikmega. Marika Tuus olukorrast riigis

16.00 Loeng – Andres Raid: Eesti elu ajakirjaniku pilgu läbi

17.00 Riigikogu liige Vladimir Velman „Rahvusvahelised suhted“

18.00 Režissöör Helle Karise filmiõhtu – „Nukitsamees“.

Vaba ajakirjandus: Kross käseb Luike, Luik Leitmaad

Meediaringkondades laineid löönud eelmise Kesknädala pilt ja lugu Hans H. Luige ja Eerik N. Krossi Tallinna-välinoupidamiselt saab tänases lehes oma-moodi järje Ekspressgrupi ajakirjaniku Dannar Leitmaa kirjaliku ülestunnistusega, et Keskerakonnast korruptsiooni otsimine on tema lehe omaniku karm käsulaud.

URMI REINDE

Küsimuse peale, kas tema tehtav lugu läheb lehte enne või pärast valimisi, ei räägi ajakirjanik mingist uudistetoimetuse juhust ega peatoimetajast, vaid kinnitab selgelt, et lehe sisu määrab ka sellistes detailides otseselt ja ainuisikuliselt lehe omanik: „Hans ju käseb ja laseb.“ Sel korral on Leitmaale tehtud ülesandeks paljastada korruptsioon Keskerakonna reklaamiagentuuris. Olematu asja leidmise töö pole kergete killast ja seepärast räägib Leitmaa muu hulgas avameelselt sellestki, kuidas Ekspressgrupi ajakirjanikud tavaliselt enda omaniku Hans Luige patte käsitlevad: „See käib pigem nii, et me söödame selle materjali Postimehesse.“ Sealsamas säilitab

Leitmaa siiski teatava lojaalsuse ka oma leivaisale: „Hans on samas tunduvalt vähem kahtlane, kui see uus apteegimees“, viidates hiljuti norrakate käest Postimehe üle võtnud kohalikule farmaatsiamogulile Margus Linnamäele.

Leitmaa leitmotiiv kirjaveestluses keskerakondlase Priit Kutseriga pole kuigi originaalne, ning samamoodi (ebaõnnestunult) on ajakirjanikud püüdnud üksnes Keskerakonda piirata ka varem, ning see katse ei jää kindlasti viimaseks. Ka see, et üks ajakirjandusväljaanne teeb ühe linnapeakandidaadi tellimustööd, pole iseenesest mingi haruldus – sedagi on juhtunud enne ja ilmselt juhtub edaspidigi nii Eestis kui ka meist demokraatlikumates riikides. Vaba ajakirjandusena ja neljanda võimuna esineva institutsiooni tegeliku käsuliini pildis ja kirjas ehedal kujul avalikkuse ette jõudmine on aga Eestis siiski võrdlemisi ebatavaline. Seni on nii Mart Kadastik kui ka Hans Luik tagunud teineteise võidu justkui ajakirjandusvabaduse rauda. Vähemalt Luige puhul on see maskeraad Kesknädala poolt elegantselt paljastatud ja IRL-i parteilise käsuliini ulatumine Luige väljaannete noorimate sõduriteni pildis ja sõnas avalikkuse ette toodud.

Oine dialoog

20. septembril
kella 1.46 ja 2.20 vahel

Dannar Leitmaa 20. september 2013 kell 1.46:

kuule kes on paavo pettai ikkagi?

Priit Kutser 20. september 2013

kell 1.46:

Meie guru

DL: Ega ma tgl ei teagi

Ma ju lasen kuulujutte välja

PK: Quid pro quo

DK: mis mõttes guru?

PK: Reklaami. Mainekujundus

DL: aa, seda küll

Aga kas kallid ei tundu see teenus?

PK: Tema oli idea ajud

idea on nüüd ajudeta ☺ Teeb irl-ile kam-

paaniat

DL: aga kas ta peseb edgarile raha?

see küsimus on ilma naljata

Ja sa tead, et ma tean, et ta teeb seda

PK: Hea teenus ei ole odav

Pettai on väga tark mees. Respect.

DL: jah muidugi

aga kas ta peseb edgarile raha?

PK: Ei ole kursis

DL: ☺ mina ka pole

ma niisama kontrollin

PK: Mis asja ajad ☺

DL: ei, ma niisama proovisin

et kes see pettai ikkagi on

PK: Pettai on psühholoog muide

DL: tõsi aga mind huvitab tema rahaline

taust

PK: isegi kui ma teaks midagi, ma ju ei

ütleks sulle

DL: sest ma tean päris mitme allika käest,

et tema audu saab savisaar endale

sularaha

PK: Sa üritad minu käest infot hankida?

DL: ei ma üritan küsida, et kas see on

teoorias võimalik

sest ilmselgelt sinul selle kohta infot

poleks

vaid ainult aimdus

PK: Dannar, miks ma peaksin sulle

midagi ütleva, kui ma isegi teaksin

midagi?

DL: selle pead sa ise välja mõtlema

PK: Mul ei ole põhjust ega vajadust ega

ka soov ☺

DL: siis pole hullu nagu ma ütlesin

Et ma niisama proovisin

Et ega tgl ma midagi ei tea ☺

VAATA, KES RÄÄGIB! Jutt Eesti Ekspressi sõltumatusest ajab juba kanad ka naerma.

PK: Pettai on tore mees

Ääretult sümpaatne

DL: muidugi

aga kas ta on ka skeemitaja

ja nagu ma ütlesin, et ta peseb savisaare

jaoks raha

PK: mis raha edgar siis pettai kaudu

peseks?

DL: linn tellib relaami – pettai firma – esi-

tatakse arve üleloomulike tööde jaoks –

pettai annab raha sulas savisaarele

PK: Raha

DL: ehk sul oli õigus, et ma ootan vali-

miste eelset nädalat ☺

teil on räme leke

PK: Aa nii primitiivne

No ma ei tea

DL: mul ei ole rohkemaks dokumente ☺

PK: Kummaline

DL: aga lepime kokku, et sa ei räägi sel-

lest edasi

oleme korra ka inimesed

mitte poliitik ja ajakirjanik

PK: Millest? Et sa mingi räige laimuloo

teed enne valimisi, nagu ikka?

Kas Edgarile ka ei tohi rääkida? ☺

DL: millal ma siis rameda laimuloo ene

valimisi olen teinud?

PK: Üldistan

EEd mõtlen tuleb lugu

DL: pettai puhul pole ju vahet, et kas tuleb

enne või pärast ☺

PK: Edgar on enne igat valimist korralikult

pasaga üle valatud

DL: tgl sa tead

et edgar tahab seda

PK: Mida?

DL: seepärast ma ütlen, et ma ei tule

selle teemaga enne valimisi 2007 oli edgar mures et temat ei kirjutata

PK: Mida?

DL: kui oli pronkssõdur

et kas ta marginaliseerub

ja siis tuligi ta uuesti pildile vene

kaardiga

damn, kas ma tean sellest erakonnast

tõesti sinust rohkem?

Vaevalt

PK: Rännak koondab Edgari valijad

DL: aga see oli nii

juh

seepärast ta tahabki alati meediat

ennast ründama

PK: Tundub siis et tead ☺

DL: ma ei usu

see oli pigem üks fakt

PK: Meie Edgarit rünnatakse!

DL: aga ta ise ju tõmbab seda ligi

krt küll sa saad sellest ju ise ka aru

PK: Mis on siis nende valimiste Suur

Pauk?

DL: ei olegi

kesk võidab ja teised sügavad mune

mis seal ikka

PK: Sinu lugu pärast valimisi?

DL: hetkel on plaanis küll

aga kunagi ei tea

hans ju käseb ja laseb

PK: Tore ju!

Hansu ka rünnata julgete?

Tal kahtlased ärid ju

DL: see käib pigem nii, et me söödame

selle materjali postimehesse ☺

hans on samas tunduvalt vähem kahtlane,

kui see uus apteegimees

PK: Magama jäid?

DL: ei, ma vastasin ju sulle

hans on samas tunduvalt vähem kahtlane,

kui see uus apteegimees

PK: Räägid nagu poliitik ☺

Siin on mingi viide sees

Kapo?

DL: ole nüüd

ma olen kõigest ajakirjanik

ma ju ei tea tgl midagi

Priit Kutser 20. september 2013.a. kell

2.19: Tähendab, peame lõpetama

Dannar Leitmaa 20. september 2013. a.

kell 2.20: ☺ Kell on hiline küll

Kesknädala lugejale: Toimetus püüdis säilitada Facebooki suhtlemisstiili ja dialoogi kirjaviisi jäi muutmata

Kross Delfis: paljastan enne valimisi suure korruptsiooniasja Tallinnas

27. septembril lubas IRL-i Tallinna linnapeakandidaat **Eerik-Niiles Kross H. H. Luige poolt välja antavas Delfis, et veel enne valimisi toob ta avalikkuse ette ühe huvitava korruptsiooniasja.**

Delfi teatab ka, et SDE Tallinna linnapeakan-

didaat Andres Anvelt kutsus Krossi avalikule debatle korruptsioonivastase võitluse üle. Debatt meeriandidaatide vahel pidi toimuma selsamal päeval, 27. septembril. Kross teatanud aga, et ta ei saa seal osaleda, kuna on „seotud ühe praktilise korruptsioonijuhtumi lahendamisega“. Ta ei täpsustanud, kurdab Delfi. Kesknädal pakub, et Kross ehk

loodab valimiseelsele nädalale, et hoop Keski vastu oleks tugevam ja et Keski ei saaks vastata.

Kuid Kross siiski lubas, et asjast kuuldatakse „mõne aja pärast ja juhtum on väga huvitav“, kirjutab Delfi. Kross lisab, et ta eeldab, et nad hakkavad Anveltiga pärast valimisi Tallinna linna koos juhtima. **Delfi, Kn**

Tallinn 10130
Toom-Rüütli 3/5
Kesknädal

Taandumislahingud

Eesti riik taganeb omaenda territooriumilt, ilma et ükski agressor teda selleks sunniks.

Valitsuse poolt välja hõigatud tõmbekeskuste süsteemis tuleb ette selliseid mõtteväljatusi, mille kohta ei oska öelda muud, kui et „tule eile meile“. Näiteks Vihula valla tõmbekeskuseks on määratud Väike-Maarja alevik. Võtab tummaks!

Ka nn vajaduspõhised peretoetused võtavad tummaks. Kogu aeg tundub, et hullumaks minna enam ei saa, aga läheb ikkagi!

Nüüdisaegsed mehed jõuavad elu jooksul läbi jalutada kolmest-neljast perekonnast, jättes maha suure hulga nälgivaid lapsi, kes elavad kas süvavaesuses, suhtelises vaesuses, vaesusriskis, vaesuslõksus või materiaalses ilmajäetuses. Statistika on kirja pannud, et tervelt neljandik Eestimaa lastest elab allpool inimväärselt elatustaset.

Oleme sellise olukorraga leppinud ega näe selles mingit katastroofi – laste nälgjutamine on ju üks kapitalismi põhitunnuseid, millest sotsialismiajal polnud kellelgi vähimatki ettekujutust.

Rahvastiku rahumeelse hävitamise

vältimatuks tingimuseks on nõue, et ametlikult kehtestatud toimetulekupiir oleks alati madalam ellujäämiseks minimaalselt vajaliku toidukorvi maksumusest. Sellest nõudest on Eesti Vabariik kinni pidanud kogu oma olemasolu vältel. Tänu sellele kaob rahvastik pikkamööda ja vaikselt, ilma mingi sotsiaalse katastroofita.

Mõni selle hävitustöö üksikasi on siiski liiga silmatorkav ja hirmutav ning põhjustab rahva rahulolematust. Näiteks gümnaasiumide sulgemine, mis on küll ajutiselt edasi lükatud, kuid rahapuudus teeb oma töö, ja varsti pole suuremast osast meie gümnaasiumidest mälestustki järel. Ja Eestimaa isamaalastest (turu)platsipuhastajad võivad oma tööviljadega täiesti rahule jääda.

Euroliidu toiduabi kindlustab meie rahvale nn pehme maandumise, nii et otsesest näljasurma mingil juhul ette ei tule, ja poliitikut võivad lõpmatuseni hõisata, et kõik on Eestis kõige paremas korras.

Laste nälgjutamise õigustamiseks on ajakirjandusel täita austav roll – nälgivatele või nälja veerel viirevatele lastele peab lakkamatult sisendama, kui halb ikka oli elu nõukogude ajal. Tark tegu on vihata seda, mida sa ise üldse ei tunne! See aitab hästi leppida praeguse vihkamisväärsel olukorraga ja väldib kõikvõimalikud protestid, mida võimurid alati kartma peavad.

„Tallinna ülevõtmine“

on üks paljudest taandumislahingutest. Parem-poolsetele poliitikele on ülimalt ahvatlev üle võtta pealinna hästtoimiv süsteem, et see siis põhjalikult lagastada, nagu on neil juba lagastatud terve Eestimaa.

Ega meie rahvas hea elu eest välismaale põgene!..

Eevi Geidik, pensionär Rakverest

Mures Tallinna pärast

Kuidas saaks ikka teha nii, et Lasnamäe venelased ei hääletaks eelolevatel valimistel Edgar Savisaare, s.t Keskerakonna poolt? – selle üle muretsetes Õhtulehes hiljuti Ivo Rull. Ta jätab aga põhjendamata, mis peaks nad valima linnapeaks kellegi teise. Ma pole juhtunud lugema muudelt linnaeakandidaatidelt isegi mitte lubadusi teha midagi nimelt inimeste heaoluks.

Savisaar on aga praeguses olukorras, kus riigivalitsus ei soosi linnavalitsust, tulnud hästi toime – linnakodanikud on mitmelgi moel tundnud linnaeakandidaatide materiaalset toetust.

Kas IRL-i musta minevikuga afäärimehesest saaks mingi õige linnaeakandidaat? Või Reformierakonna ülbelt kandidaadist, kes omal ajal, kui elu siin kitsaks läks, lasi Eestist jalga, ja nüüdki on tal soojal maal valmis seatud pesake, kuhu hädaga putkata. Kuid Savisaare toetuseks võib öelda, et tema on ikka olnud kriitilisel hetkel kohal lahendamaks kriitilist olukorda.

Pole kaugelt jäänud see aeg, kui loeti kokku, kuipalju toetasid Keskerakonda eestlased ja kuipalju venelased. Kusjuures venelaste toetust peeti halvamaiguliseks, nagu nemad polekski võrdväärset Eesti elanikut. Nüüd on aga venelaste häälil kõigil vaja! Savisaar nägi seda ette, sest ei saa ju teha nägu, nagu poleks seda osa rahvast olemaski. Arvan, et lasnamäelased pole unustanud ka Pronksööd, kus võimuliit sai endale püsivaid vaenlasi. Mitte igaüks pole poliitik ega oska tulevikus kujunevaid olukordi hinnata. Savisaare kohta võib öelda, et tema on sündinud poliitikuks ja see, et teda püütakse igal moel halvustada, ei loe valijate jaoks midagi.

Selle põhjuseks, miks nüüd püütakse Tallinnas võimule saada, on soov pääseda ligi pealinna tuludele.

Linda Avik, Turba vald, Harjumaa

Miks naeruvääristada valimiste vaatlejaid?

Demokraatlikus ühiskonnas on tavaks, et riigiorganite valimisele lähetaavad teised riigid oma vaatlejad, kes kontrollivad, et ei rikutaks valimisprotsessi. Vaatlejad lubatakse valimisjaoskondadesse ja nad võivad jälgida näiteks seda, kas valimiskabiinides minnakse ühekaupa ja et valijaid ei mõjutataks enne valimisedeli täitmist. Samuti võivad nad jälgida, et valimiskasti ebaseaduslikult ei lisataks valimisedeleid. Kuid nüüd on Eestis võetud kasutusele e-valimised, kus valija lähetaab oma „hääle“ valimisjaoskonda elektrooniliselt. See võib toimuda ükskõik kus ja ükskõik kui suure seltskonna juuresolekul. Seda protseduuri ei saa kontrollida ükski vaatleja ja nad ei saagi väita, et ei rikutud valimisprotsessi, mis ütleb, et valimised peavad olema salajased ja ühetaolised.

Seega muutub e-valimiste korral mõtteks lähetaada vaatlejaid valimisi kontrollima. E-valijad lihtsalt naeravad nende üle, vabalt rikkudes valimisprotsessi. Kui 40% valijast hääletab elektrooniliselt, siis jääb vaatlejatel see hulk ju kontrollimata, ja seega on valimistulemuste teepärasuse kahtlus 40%.

Kas selliseid valimistulemusi saavad vaatlejad tunnustada seaduslikeks, kui nad seda ei saa kontrollida? Niisugusel juhul on vaatlejad sunnitud tunnustama, et valimised on viidud läbi valimisprotsessi rikkudes ja on õigustühised. Kui aga meie valitsus nende arvamust ei arvesta, siis on vaatlejate saatmine valimisi kontrollima lihtsalt nende mõnitamine.

Väino Pärnpuu, Tallinn

Üks paljudest vastukajadest

eelmise Kesknädala juhtkirjale – Heimar Lenk „Meie riiki juhib meedia!“.

Ühtlasi meenutagem: Eesti on ülemaailmse internetivabaduse kui inimõiguse kaitsjate seas esindatud tipmiseimal tasemel.

Õiglustest 2013-09-27 09:20:02

on meie meedia, valitsus ja riigikorraldus väga kaugel. On tõesti nii, et rahva vaadete kujundaja on meedia. Meedia on riigis teine võim, esimene on valitsus. Postimees ja Delfi Keskerakonda positiivselt näitavaid kommentaare kustutab ja läbi ei lase. Kuna võeti üle ka Õhtuleht ja Äripäev, siis kustutatakse ka nendes lehtedes juba Keskerakonda positiivselt kajastavaid kommentaare. Õhtuleht veel näitab, [kui] palju kommentaare on ära kustutatud, kuid kindlasti varsti seda enam ei võimaldata [näha].

Eesti–Vene piirileppe sõlmimisest

pole teadaolevalt veel loobutud. Teadmata on, millal see sündmus aset leiab.

Seni jätkame Eesti kodanike piirileppe-alaste seisukohtade tutvustamist. Ruuminappusel teeme seda veebis: www.kesknadal.ee

Avaldame akadeemik **Anto Raukase** artikli „Tartu rahulepingu teksti koostasid meie poolt professionaalid“ ja **Harri Kivilo** kirjutise „Eesti eest – ülbelt, kiirustades, vasides...“.

TALLINNA TV
7. – 13. OKTOOBER

ESMASPÄEV, 7.10

08:00 TÄNA. Nädala kokkuvõte*
08:15 Pühapäevate*
09:00 Draamaseriaal. Viis tähti*
09:45 TÄNA. Nädala kokkuvõte*
10:00 Dokumentaalfilm. Geeniused 1/3*
10:50 Kultuurimeeter*
11:35 BBC krimiseriaal. Surm Paradiisis 5/16*
12:30 Keskkonnanädal*
13:00 Oma Valitsus*
13:30 Pillipidu Harmoonika eel*
14:00 Lõõtspillipidu Harmoonika*
15:00 OTSE: Ülekanne Riigikogust
18:00 TÄNA. Uudised
18:15 Draamaseriaal. Armuleek 190/304
19:00 TÄNA. Uudised
19:15 Terve tervis
19:40 TeTeVeke. Minu lemmikloom
20:00 TÄNA. Uudised/Valimised 2013
21:00 Ühistegevuse pooltund
21:30 Valimised 2013. Sihtmärk Tallinn. Andres Anvelt
22:00 Rahvarinne 25. Heinz Valgu intervjuu Marju Lauristiniga
22:35 Kurtisaani päevik
23:50 TÄNA. Uudised/Valimised 2013*
00:50 Draamaseriaal. Armuleek*
01:35 Terve tervis*
02:00 Ühistegevuse pooltund*
02:30 TÄNA. Uudised/Valimised 2013*
03:30 Valimised 2013. Sihtmärk Tallinn. Andres Anvelt*
04:00 Info TV

TEISIPÄEV, 08.10

08:00 TÄNA. Uudised/Valimised*
09:00 Draamaseriaal. Armuleek 190/304*
09:45 Ühistegevuse pooltund*
10:15 Terve tervis*
10:40 TÄNA. Uudised/Valimised 2013*
11:40 Valimised 2013. Sihtmärk Tallinn. Andres Anvelt*
12:10 Rahvarinne 25. Heinz Valgu intervjuu Marju Lauristiniga*
12:45 Ülekanne Riigikogust*
13:00 Info TV
17:05 Ühistegevuse pooltund*
17:35 Terve tervis*
18:00 TÄNA. Uudised
18:15 Draamaseriaal. Armuleek
19:00 TÄNA. Uudised
19:15 Päevakava
19:35 TeTeVeke. Minu lemmikloom
20:00 TÄNA. Uudised/Valimised
21:00 Mõtlemis taas
21:30 Rahvarinne 25. Heinz Valgu intervjuu Edgar Savisaarega
22:00 Tere ja huvasti
00:15 TÄNA. Uudised/Valimised*
01:15 Draamaseriaal. Armuleek*
02:00 Päevakava*
02:20 TÄNA. Uudised/Valimised 2013*
03:20 Mõtlemis taas*
04:20 Info TV

KOLMAPÄEV, 09.10

08:00 TÄNA. Uudised/Valimised 2013*
09:00 Draamaseriaal. Armuleek*
09:45 Mõtlemis taas*
10:45 TÄNA. Uudised/Valimised*
11:45 Nõukogude Eesti*
12:00 OTSE: LV Pressikonverents
12:30 Päevakava*
12:50 Rahvarinne 25. Heinz Valgu intervjuu Edgar Savisaarega*
13:25 Tere ja huvasti*
15:05 Info TV
16:30 Mõtlemis taas*
17:30 LV Pressikonverents*
18:00 TÄNA. Uudised
18:15 Draamaseriaal. Armuleek 192/304
19:00 TÄNA. Uudised
19:15 Meedia keskpunkt
20:00 TÄNA. Uudised/Valimised 2013
21:00 Päevakava*
21:20 Valimiste aeg
22:05 Rahvarinne 25. Heinz Valgu intervjuu Rein Ruutsooga
22:40 USA vs John Lennon
00:20 TÄNA. Uudised/Valimised*
01:20 Meedia keskpunkt*
02:05 Draamaseriaal. Armuleek*
02:50 TÄNA. Uudised/Valimised*
03:50 LV Pressikonverents*
04:20 Info TV

NELJAPÄEV, 10.10

08:00 TÄNA. Uudised/Valimised*
09:00 Draamaseriaal. Armuleek*
09:45 Meedia keskpunkt*
10:30 TÄNA. Uudised/Valimised*
11:30 LV Pressikonverents*
12:00 Valimiste aeg*
12:45 Rahvarinne 25. HeinzValgu intervjuu Rein Ruutsooga*

13:20 USA vs John Lennon*
15:00 Info TV
17:10 Meedia keskpunkt*
17:55 OTSE: Korvpall. BC Kalev/Cramo - Nymburk
20:00 TÄNA. Uudised
20:30 OTSE: TeleTallinn.
21:30 Dokumentaalfilm. Hitler 6/6. Kurjategija
22:25 Rahvarinne 25. Heinz Valgu intervjuu Mati Hindiga
23:00 Riisi rapsodia
00:50 TÄNA. Uudised*
01:20 TeleTallinn. Linnapea tund*
02:20 TÄNA. Uudised*
02:50 Info TV

REEDE, 11.10.2013

08:00 TÄNA. Uudised*
08:30 Põlva linn 20*
09:00 TeleTallinn. Linnapea tund*
10:00 Anu ja Uko Himaalajas*
10:30 TÄNA. Uudised*
11:00 Dokumentaalfilm. Hitler 6/6. Kurjategija*
11:55 Rahvarinne 25. Heinz Valgu intervjuu Mati Hindiga*
12:30 Riisi rapsodi*
14:20 Korvpall. BC Kalev/Cramo - Nymburk*
16:20 Info TV
17:00 TeleTallinn. Linnapea tund*
18:00 TÄNA. Uudised
18:15 Draamaseriaal. Armuleek
19:00 TÄNA. Uudised
19:15 Kultuurimeeter
20:00 TÄNA. Uudised/Valimised
21:00 Dokumentaalfilm. Pidu läbi - Kuidas Lääs pankrotti läks
22:00 Lõikuspidu Vabaduse väljakul
22:45 Tapja minu sees
00:30 TÄNA. Uudised/Valimised*
01:30 Draamaseriaal. Armuleek*
02:15 Kultuurimeeter*
03:00 TÄNA. Uudised/Valimised*
04:00 Info TV

LAUPÄEV, 12.10

08:00 TÄNA. Uudised/Valimised*
09:00 Draamaseriaal. Armuleek*
09:45 Kultuurimeeter*
10:30 TÄNA. Uudised/Valimised*
11:30 Terve tervis*
11:55 Lõikuspidu Vabaduse väljakul*
12:40 Ühistegevuse pooltund*
13:10 Valimised 2013. Sihtmärk Tallinn. Andres Anvelt*
13:40 Dokumentaalfilm. Pidu läbi - Kuidas Lääs pankrotti läks - Valimiste aeg*
14:40 TeleTallinn. Linnapea tund*
15:25 Info TV
16:25 Arktikalugu (USA, 2007)
17:35 Subkultuuriarhiiv.
19:00 Teatrikommun loob uut inimrassi
19:30 Keskkonnanädal
20:00 TÄNA. Uudised
20:15 Draamaseriaal. Viis tähti 11/33
21:00 Head õhtut ja õnn kaasa
22:35 The Tuberkuloited Rock Cafes
23:35 TÄNA. Uudised*
23:50 Keskkonnanädal*
00:20 Subkultuuriarhiiv.
Teatrikommun loob uut inimrassi*
00:50 The Tuberkuloited Rock Cafes*
01:50 TÄNA. Uudised*
02:05 Lõikuspidu Vabaduse väljakul*
02:50 Info TV

PÜHAPÄEV, 13.10

08:00 TÄNA. Uudised*
08:15 TeTeVeke. Multifilmid*
08:30 Kraamikaamera*
09:00 Draamaseriaal. Viis tähti*
09:45 Keskkonnanädal*
10:15 Arktikalugu (USA, 2007)*
11:40 Lõikuspidu Vabaduse väljakul*
12:25 Head õhtut ja õnn kaasa*
14:00 The Tuberkuloited Rock Cafes*
15:00 Pühapäevate*
15:45 Info TV
16:50 Terve tervis*
17:15 Kultuurimeeter*
18:00 Valimispuhapäev. Studios on üksikandidaadid Dokumentaalfilm. Geeniused 2/3
19:10 TÄNA. Nädala kokkuvõte
20:00 Draamaseriaal. Viis tähti
20:15 BBC krimiseriaal. Surm Paradiisis 6/16
21:00 Lõõtspillipidu Harmoonika Dokumentaalfilm. Savisaar. Hetked ja arvamused
21:55 TÄNA. Nädala kokkuvõte*
22:55 Pühapäevate*
00:35 Terve tervis*
00:50 Lõõtspillipidu Harmoonika*
01:35 TÄNA. Nädala kokkuvõte*
02:00 Kraamikaamera*
03:00 Info TV

Õige juhtimine vajab tagasisidet

Kui vaadata riiki kui automaatjuhtimissüsteemi, siis on õigeks juhtimiseks oluline saada õige tagasiside. Selle tagasiside ehk nn veasignaali tekitamine ei ole sugugi lihtne – tegelikkuse adekvaatsaks peegeldamiseks on vaja konkreetsete tingimuste täitmist. Vaatlen siin mitte igapäevast operatiivjuhtimist, vaid riigis toimivate pikaajaliste protsesside juhtimist strateegiliste arengukavade ja seaduseelnõude väljatöötamise abil.

Loomulikult peaksid juhtimiseks vajalike signaalide esireas olema teaduslikud uuringud ja seaduste keskkonnamõju hindamine, kuid samas teadlaste hinnangul Eestis näiteks sotsiaalalal teadusuuringuid peaaegu ei tehtagi ja eelnõude keskkonnamõju hindamisi on korraldatud vaid üksikutel juhtudel. Rahuldutakse ajurünnakute, keldrinõupidamistega, SWOT-analüüsidega, sest ikka on aega vähe ja ressursidest puudu.

Ei piisa ühekordsete arutlevate rahvakogunemiste korraldamisest

mingite ümmarguselt sõnastatud probleemide üle arutlemiseks. Sinna tullakse tihti ettevalmistamatult, vaid uudishimust või ka lihtsalt ärakuulamiseks, või ajaveetmiseks heas seltskonnas, mille lisaks kohv ja küpsised.

Ei anna head tulemust ka internetis ametkondade poolt välja kuulutatavad kutsed anda kirjalikke ettepanekuid loodavate eelnõude kohta. Niimoodi kogutud ettepanekud jäävad vähekaalutuks – ilma otseste kontaktide teiste arvatavate suudetega eelnõu mõju läbi tunnetada. Üksikisikuna ei olda probleemidega alati sügavuti kursis, ei nähta oma ettepaneku seost kogu lahendatava probleemiga ega puutumust teiste ettepanekutega.

Vajame asjatundlikkust!

Vaja oleks juhtimiseks vajalikud nn. veasignaalid tekitada arengukavade ja eelnõude loojate poolt antud üheselt mõistetavate küsimuste komplekti alusel. Nendele annaks kohaliku elu kontekstis nähtud vastused selleks kohtadel

omavalitsuste poolt ise tekitatud asjatundjate kogud, nn. temaatilised ümarlaid. Vastamist ja arutelu modereeritaks erapooletu ja küsimustes kompetentse juhi poolt. Kohaliku sootsiumi austavaks ja pühaks ülesandeks olekski arutamistele välja tuua targad ja asjahuvilised inimesed, tagada arutamiste asjalik korraldus.

Sellistele kohapealsetele kogudele tuleks esitada samad ja ühtemoodi mõistetavad küsimused – et saada just kohaliku elu vaatepunktist antud vastused uute eelnõude või arengukavade poolt tekitatavate mõjude kohta.

Nii saadaks ülevaade üleriigilisest mõjust kindlates kohaliku elu sfäärides. Küsitaks eelkõige mõju kohaliku tööühikutele ja muule majanduselule, tervishoiule, haridusele, looduskeskkonnale, sootsiumile, kultuurielule. Moderaatori ülesandeks on tutvustada kohaliku asjatundlike kogule eelnõude või arengukavade oodatavaid üleriigilisi mõjusid ning ära näidata ka erinevate lahenduste võimalikke ohtusid. Sellistest

kogudest tuleks välja nägemus „altpoolt“, rahva vaatepunktist.

Kuidas vältida asjatundmatust?

Teame, et kohalikud volikogud ei komplekteeru valimistel erialade järgi, vaid populaarsuse, erakondlikkuse, minevikupattude jms alusel, kusjuures kompetents ei ole tihti esiplaanil. Ja selle komplekteerimise ehk kohaliku valimised viivad tihti läbi aktiivsed poliitikasse tulnud noored inimesed, kes näevad loomulikult kandidaatide sihtrühmana eelkõige oma eakaaslasi. Selle tagajärjel ei pruugi pääseda valitute hulka paljud elutargad, kuid enese-propaganda alal vähehukad nn eelmise põlvkonna inimesed, kelle teadmised kohaliku elu arendamise alal jäävadki pidevalt kasutamata. Ja sellest tuleneb kohaliku elule olulist kahju.

Eino Väärtnõu,
kunagine Tallinna linnavolikogu keskkonnamõju komisjoni esimees

Nädala juubilar ENN NÕU 80

Kirjanik Enn Nõu on tõeline Eesti Vabariigi poeg. Ta on üks vähesid, kelle pildi asemel on "näguderaamatus" mitte lihtsalt mõni sümbol, vaid riigilipp. Ja mitte Rootsi oma (kuigi *Facebook* teatab, et kirjanik ja arstiteadlane Enn Nõu elab Uppsalas), vaid meie sinimustvalge. Nõukogude Eestis sündinud eestlased iseloomustavad end pigem muude tunnuste kui riigisümbolite kaudu, sest sovjetiaeg on teinud neid riigi suhtes umbusklikuks, ning näopildiks on pigem kaisukaru kui riigivapp... Ka Enn Nõul oleks põhjust uhkeldada palju muuga peale Eesti Vabariigi lipu, näiteks eduka arstikarjääriga, kirjandusliku tegevusega, kolme lapse ja rohkete lastelastega. Kuid ta tahab mitte ainult *Facebook*'is, vaid ka elus olla eelkõige Eestlane. Püüangi teda siis kirjeldada kolme lipuvärvi kaudu, sest kirjanikepaaril on Tallinnas peatumiseks Helga Nõu vanematele kuulunud tagastatud korter, mis on muutunud peaaegu kirjandus-salongiks või kirjandustareks.

SININE

Eesti Vabariik jäi teismelisele Ennule helesiniseks unelmaks, kui Tallinnas 2. oktoobril 1933 sündinud poiss oli sunnitud 1944. aastal sünnimaalt koos perega lahkuma. Ilmselt Rootsi põgenekelaagrites ja pagemisvintutustes kujuneski noorukist Suur Eestlane, keda eestlaseks olemine võõrsil lohutas ning kes on kogu teadliku elu kogunud ja talletanud kõike Eesti ajaloo ja argipäevaga seonduvat. Kui ma Tallinnas järjekordselt kirjanikepaari Raua tänava korterisse Helga Nõu valmistatud suppi sööma lähen, siis pole see kunagi üksnes isuäratav lõunasöök, vaid kohtumine Eestlasega – ka Eestlasega minus endas. Mina, kes ma algselt vaimustusin hoopis Helga Nõu väga omapärasest psühholoogilisest kirjandusstiilist, mis oli pigem

peenelt literatuurne, kui kitsalt rahvuslik, olen sunnitud kõigil supisöömistel vaatama otsa oma rahvusminale ehk Suurele Eestlasele iseendas, sest see on Enn Nõu tahe, ja see on Nõude kõõgis määrav.

Enn Nõu kõõgimonoloogid on eeposekangelase-vääriilised, ja kes suudaks ümber veenda Kalevipoega? Alati pole ju käepärast siili, kes inimkeeli andis Kalevite kangele pojale nõu, et löödaugu ikka serviti. Nojah, ehk on pererahvas selle siili ammu maitsvaks kirjandussupiks keetnud? Igatahes serviti või mitte, aga Enn Nõu jääb alati võidukaks Eestlaseks, kellel on ka hädal-davas Eestis alles oma helesinine unistus, eesti keel ja kirjandus. Ta on mees, kes on eestluse nimel valmis kulutama kõik pererahad igasugustele helisalvestusvahenditele, et eestlaseks olemine tulevaste põlvete mälust ei kaoks. Seepärast on õiglane ja ilus, et lõppude lõpuks märkasid meie Suurt Eestlast ka kodumaised kirjanduseestlased (sest eks sõna „välis“ ole väliskodude omanike nime eest visa kaduma) ja andsid talle Jaan Krossi kirjandusauhinna.

Oli tõesti võimatu mitte märgata mammuttriloogiat „Vabariigi pojad ja tütreid“, mis ilmus aastatel 2010–2012. Jaan Undusk on Enn Nõu neid kolme köidet iseloomustanud mitte kui lihtsalt romaani, vaid kui „proosategu“. Kogu juubilaril elu on tõepoolest olnud tegu, mille peakangelaseks helesinist unistust univertsumisse saatev Eestlane.

Enam kui 1200-leheküljelises kroonikataolises triloogias on üheksa ajalooliselt autentselt loetu autori isa Joosep Nõu ning tema õdede-vendade elukäigust. Undusk ütles Jaan Krossi kirjandusauhinna kätteandmisel: „Olemuselt on Enn Nõu poliitiline kirja-

nik, andnumaid Eesti Vabariigi austajaid, keda olen kohanud. Aga ta ei armasta seda riiki mitte lihtsalt kui poliitilist üksust, vaid nagu oma ainsat eesti naist.“ Jaan Unduski artikkel „Enn Nõu mälumassiivides“, mis ilmus 21. veebruaril „Sirbis“, väärrib lugemist. Samavõrd väärrib seda abikaasa Helga humoorikas ja helge mälestusteraamat „Vale-taja“ (2011), kus Enn Nõu on loomulikult samuti peakangelane, sest Helga Nõu on alati osanud varjuda huumori taha seal, kus tema kirjanduslik mees kirjanduslikke pomme pillub.

MUST

Kuna Enn Nõu sai helesinise unistuse Eestlasest just tänu oma

elu kõige mustemale perioodile – põgenemisele kodumaalt, siis lisandus teisigi musti varjundeid.

Tulihingelise Eestlasena rootslaste seas avaldas noor kirjamees 1968. aastal eestikeelse romaani „Pidulik marss“, mille järel ta kanti sünnimaal eriti mustapleklite väliseestlaste hulka. (1968. aastal kandis NSV Liit vaenlaste sekka küll ka peaaegu kogu Praha. See oli üldse suur vaenlasekuju loomise aasta pärast üürikest vabadusmässu.)

Paradoksaalselt kaitseb Enn Nõu praegu ometi kogu hingest Eesti poliitikut Andrus Ansipit, kes alustas oma poliitilist karjääri Tartu ülikoolis umbes samal ajal,

kui kirjanikust endast tehti kallil sünnimaal rahvavaenlane. Ansip alustas nimelt protokollide allkirjastamisega koosolekul, mis viis kolleegist keemiku Jüri Kuke ülikoolist kõrvaldamiseni ja lõpuks tapmiseni vangilaagris, – seega meie dissidentluse hävitamise ühe kõige mustema häbi-plekini.

Raua tänava supisöömistel on Enn Nõu ometi kindlalt ühel meelel nendega, kes usuvad, et „ah, kui seda Savisaart ees ei oleks!“. Kuigi Edgar Savisaar oli sovjetiajal majandusmees, kes allkirjastas majandusliku IME, mitte dissidentlusevastaseid protokolle, ega olnud ühegi murranguaegse mässu ajal „ämma juures“, vaid oli hoopis üks Rahvarinde asutajaid. Aga veidral kombel on tundmatu sõduri mälestusmärk Suurele Eestlasele äkki olulisem kui tuntud dissidendi tõeliselt häbiväärne lugu, sest kui Praha tudengid ülikooliajal vapralt mässasid, püüdsid mõned meie praegused liidrid juba ülikoolis iga hinna eest parteikarjääri teha...

Kas tõesti on pagenu Ennule silme ees ikka vaid vanemate sõjajuttudesse mähkunud Tallinn, kus põhivaenlaseks võõrkeelne soldat, olgugi nüüd juba pronksis? Ja eestlastest kollaborandid, kes alles hiljuti olid valmis kogu Eestit Moskvale maha müüma, on nüüd austusväärsed, sest ka neist on saanud Eestlased?

VALGE

Kas on võimalik alustada täiesti puhtalt ja valgelt lehelt? Kas on võimalik taastada sõjaeelne Eesti Vabariik esialgsel kujul ka kusagil mujal peale Enn Nõu mammutromaani „Vabariigi pojad ja tütreid“? Mida teha kirillit-saga? Ja taksojuhtidega, kes ikka veel piisavalt eesti keelt ei oska? Kas peaks välismaalt saabunud intelligent suutma kiiremini oma sünnimaa vähemusrahva keelt

õppida, kui sovietiaegsete vabrikute töölised, kellel küll kuldseid käed treipingil, aga puudub vajalik keelevalisus? Kas peaks suutma oma riigi vähemusrahva keelt omandada Eesti Vabariigi president? Kas peaks ta seda vähemalt soovima või Šveitsis intervjuusid andes põlglikult teatama, et vene keel olevat „okupantide keel“?

Jah, kui üks keel on tõesti kurja juur, siis oleks kohalik eesti keel vastavalt ka „kollaborantide keel“ ja Eesti Vabariigis peaks üle mindama setu keelele, veel parem – liivi keelele?

Väliseestlane Enn Nõu, kes pole elanud päevagi Nõukogude kodanikuna aparatšikute ikke all, aga kes sellegipoolest jälestab sõna „välis“, näib uskuvat puhta ja valge lehe võimalikkust, kuigi lapselapsed ei vestle Rootsis enam eesti keeles ega taha saada Suureks Eestlaseks. Meenutus, et Šveitsis on koguniski neli riigikeelt, mõjub niisugusele Eestlasele loomulikult pühadusetootusena; samuti väide, et ka Soome oli Rootsi poolt vallutatud ja seal on tänini kaks riigikeelt.

Enn Nõu ja kogu väliseestluse (mis ei taha enam olla „välis-“) võib igaüks enda tarbeks ning minust paremini lahti mõtestada, kui loeb kõigepealt läbi auhinatut romaaniarja „Vabariigi pojad ja tütreid“ ning seejärel kõik kirjanikepaari ülejäänud romaanid. Igaljuhul on perekond Nõu aidanud teos ja sõnas alles hoida sõjaeelset vabariiki, sh Eesti PEN-klubi, mis anti pidulikult üle taasiseseisvunud Eesti Vabariigile, aga mis soikus seejärel pikalt varjusurmas, sest „Eestis polevat enam probleeme...“.

Reet Kudu

Rohkem loe: www.kesknadal.ee

Valga–Valka, Euroopa Liidu kaksikpärl!

Olen Valgat ikka Euroopa Liidu pärliks pidanud. Seda koos lätlaste Valka linnaga. Ega neid kaksiklinna nii palju polegi. Eriti selliseid, kus üle piiri astudes leiad eest absoluutselt teise keelekõla ja paljuski erineva kultuuri. Kuigi asuvad kõrvuti, pole nad päris kokku kasvanud. Just see teebki neist kahest unikaalse keskuse, mille paremad päevad kindlasti alles ees seisavad.

HEIMAR LENK

Riigikogu liige, Keskerakond

Valga turust vaimustun iga kord uuesti, kui turuvärvast sisse astun. Tõeline rahvaste paabel! Sa võid hapukapsahinda küsida nii eesti, vene ja läti kui ka võru keeles. Müüja ei tee teist nägugi, kui keegi kahes keeles segamini oma ostusoovi seletab. Juhtub mõni uhke turismibuss veel peatuma, läheb äriks ka soome ja rootsi keeles. Pole küll peale juhtunud, kuid eks leedu ja poola keeles saab ka Valgas ostud tehtud. Ajalugu on selle iidse linna kultuuri kõvasti rikastanud.

5. oktoobril tuleb Mihklilaat

ka veel. Valga saab terveks päevaks taas Vana-Liivimaa pealinnaks. Sügislehtedest kirevaks ja külalistest rahvarohkeks. Saab jälle tuliseid õlipirukaid ja magusaid meesaiu maitsta. Saab jälle laulu ja tantsu vaadata, liivimaalaste rahvakunsti nautida. Ka soojemaid riideid saab laadalt osta, sest päike enam nõnda suviselt ei paista.

Valga on sügisel ilus!

Pedeli jõe vesi on jõudnud juba jahtuda ja silledab teismoodi kui suvel. Hõbedaselt silledab! Kui silla pealt Läti poole vaadata, lummab taamal naabrite kõrge kirikutorn, justkui kutsuks hommikusele jumalateenistusele. Vaatad Eesti poole – sind tervitavad kuldkollased kased ja vahtrad. Liivimaa Mihklilaat ongi see verstaapost ajas, mis suve kaugele seljataha jätab ja kaksiklinna rahvale meelde tuletab, et talv oma tulekuga enam mägede taga pole. Ja nii on see siinmail olnud juba aegade algusest. Veel enne sedagi, kui Poola kuningas Stefan Bathory 1584. aasta juunis Valga linnaks kuulutas.

KOHTUMISENI MIHKLILAADAL! TÖÖTAB KESKERAKONNA TELK!

Telli Kesknädal! * Helista 617 77 17 * www.tellimine.ee

* tellimine@expresspost.ee